

Laiškai *lietuviams*

ŠIAME NUMERYJE

Grožio įtaka žmogui

Religija už geležinės uždangos

Aptingęs pesimizmas

Harmoningas sąlytis su Dievybe

Tėvų rolėms besimaišant

Nauji dokumentai apie genezę

Iš filmų pasaulio

1960 M. BIRŽELIO MĖN. (JUNE) VOL. XI. NO. 6

Grožis ir jo įtaka žmogui —	
A. Grauslys	163
Aptingęs pesimizmas —	
A. Tamošaitis, S. J.	169
Sugrižimas (eil.) —	
Nijolė Jankutė.....	174
Religija už geležinės uždangos—	
G. Kijauskas, S. J.	175
Harmoningas sąlytis su Dievybe—	
Dr. J. Prunskis	182
“Protestantiškas” Šv. Raštas?	
Įvairūs neaiškumai —	
J. Vaišnys, S. J.	185
Argi privalau apleisti motiną?—	
J. Kidyskas, S. J.	186
Nauji dokumentai apie genezę —	
K. Trimakas, S. J.	187
Tėvų rolėms besimaišant —	
P. Alšėnas	189
Iš filmų pasaulio —	D. Koklytė 191

“Laiškai Lietuviams” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, S.J.

Admin. — Petras Kleintotas, S.J.

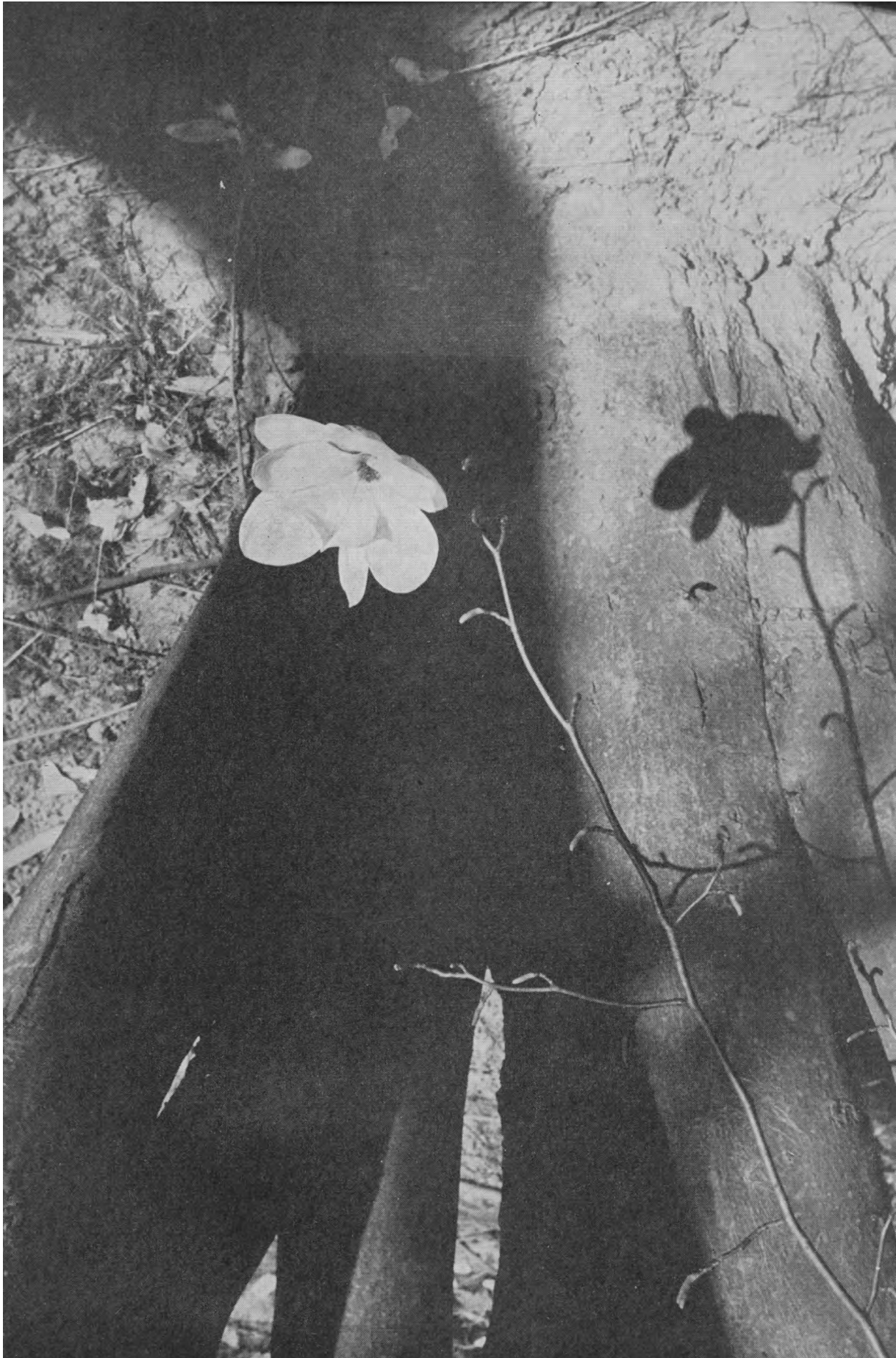
Redakcijos ir Administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400. Yearly subscription three dollars. Single copy 30 cents. Entered as second class matter at the Post Office at Chicago, 111. Additional office of mailing in Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko Immaculata Press

Užuovėja ir apsauga

A. Kezio, S. J. nuotr.

1960 BIRŽELIS
(JUNE)
VOL. XI, NO. 6

Laiškai *lietuviams*

*J*EIGU PAKILTŲ TOKS SMARKUS VĖJAS,
KURS PLĖŠTŲ IR LAUŽYTŲ MEDŽIŲ ŠAKAS,
JEIGU PRAŠVILPTŲ VISKĄ NAIKINANTI AUDRA,
PO KURIOS LIKTŲ TIK PLIKI STAGARAI, —
ĄŽUOLAS VIS TIEK NEPAJUDINAMAS STOVĖS
IR BUS TVIRTA UŽUOVĖJA BEI APSAUGA
TRAPIAI, PRIE JO PRISIGLAUDUSIAI GĖLEI.
TAS ĄŽUOLAS — TAI TĖVO SIMBOLIS ŠEIMOJE.
TIEK ŠEIMŲ ŠIANDIEN VĖJAIS NENUEITŲ
IR TIEK ŽIDINIŲ AUDROS NEIŠDRASKYTŲ,
JEIGU TVIRTAI IR GALINGAI STOVĖTŲ TAS ĄŽUOLAS,
KURS BŪTŲ STIPRI UŽUOVĖJA IR APSAUGA
KIEKVIENAME PAVOJUJE, KIEKVIENOJE NELAIMĖJE,
PRIE KURIO GALĖTŲ SAUGIAI GLAUSTIS
ŠVELNUČIAI IR TRAPŪS ŠEIMOS DARŽELIO ŽIEDAI.

*Yra pasaulis nuostabus, kurio neranda
niekas,*

*Nors turi jį savy, kankinasi dėl jo.
Dėl jo aš viską žemėje paniekinau,
Norėdamas ten vieną valandą klajot.*

Nyka - Niliūnas

TAS NUOSTABUS pasaulis, kurio ilgisi poetas, bet taip pat ir kiekvienas jautresnis žmogus, tai yra grožio pasaulis. Tai tas pasaulis, kurį mes galime susikurti, bet kurio susikūrimą mums trukdo visoks bjaurumas, kurs, iš išorės ir iš mūsų vidaus gelmių rūkais kildamas, aptemdo mūsų gyvenimo žvaigždėtą dangų. O juk, anot Bairo, "grožiu kvėpuoja siela", siela pilna svajonių...

Kas yra grožis?

Kaip kurios nors gėlės kvapo nenusakysi tam, kuris tos gėlės kvapo nėra pajutęs, taip ir grožio sąvoka nelengvai nusakoma. Bet užtat žmogus, kurio dvasia nėra visai atbukusi ar prie ko nors vienpusiškai liguistai susitelkusi, negali grožio nepastebėti, kaip negali nepajusti kvepiančios gėlės.

Lietuvių Enciklopedijoje R. Serafinas, nagrinėdamas grožio sąvoką, pastebi, kad mūsų intuicija (vidinė nuojauta), susidūrusi su grožiu, prabyla ir jį parodo. O kadangi toji intuicija yra paslaptis, tai ir grožis "nesiduoda apibendrinamas ir neturi nei pakankamos definicijos".

Tačiau giliau mąstantieji bandė grožio sąvoką aptarinėti ir susekti jo esmę. Štai visa eilė tokių sąvokų. Pirmiausia viduramžių scholastikai. Anot jų, grožis yra formos žibėjimas proporcingiose medžiagos dalyse. Šv. Tomas Akvinietis sako, kad gražu yra tai, kas patinka akims ir ausims. Šitame grožio supratime, Maritaino nuomone, glūdi intuityvus pažinimas ir džiaugsmas, jį pažinus. Toliau šv. Tomas sako, kad grožis – tai vienas iš Dievo vardų. Ir mūsų žemėje pajuntamas grožis – tai nežinomo geresnio pasaulio, o gal prarasto rojus, atspindys.

Didysis rusų filosofas Solovjovas, kurs dažnai savo paskaitose nagrinėjo grožį ir baurumą gamtos pasaulyje, sako, kad grožis nėra kažkokia vien subjektyvi protinė abstrakcija. Jis tikrai egzistuoja gamtoje. Grožis yra objektyvi sąvoka. Filosofas, remdamasis gamtos mokslais, įrodinėja, kad gamta nėra grožiui abejinga, kad gamta kratosi baurumo, stengdamasi jį paslėpti ir apsupti grožiu. Jis aiškina, kad ir gyvuliai yra jautrūs grožiui, kad grožis turi įtakos jų gyvenimui ir dauginimuisi. Jeigu taip, tai ir žmogus,

jau vien sveiku gamtos instinktu vadovaudamasis, turi kratyti baurumo ir siekti grožio.

Svarstydamas baurumo sąvoką ir tuo būdu drauge nušviesdamas grožį, Solovjovas prieina išvados, kad gyvuliai ypač yra baurūs dėl kurios nors funkcijos vienpusiškumo, neproporcingo jos išaugimo. Čia jis pamini sliekų ėdrumą (jie minta visu kūnu) ir jų nepaprastą lyties funkcijų išbujojimą. Todėl žmogus, kurs tik medžiagai gyvena, kurs dvasią ir jos viešpatavimą medžiagai pamina, suardo vidaus harmoniją ir tampa baurus. Vadinasi, filosofas jautė, kad grožio sąvokoje yra daugelios pradų darnumas ir kad medžiaga įprasminama bei sudvasinama, kai grožiu apsivelka ar mūsų kūrybos dėka yra juo apvelkama.

Nevienas mąstytojas, matydamas, kad žmogaus dvasioje yra slaptingas kiekvieno veiksmo dorovinio įvertinimo matas, vadinamas sąžine, pastebi ir tai, kad kiekvienas turi taip pat ir tam tikrą kitą matą, kuris jam nurodo, kas yra gražu ir kas negražu. Taigi, jaučiame slaptingą dvasios giminingumą grožiui.

Anot didžiausio lietuvių filosofo Šalkauskio, "grožis yra daikto tobulumo spindėjimas pro išviršinę jo formą". O tas tobulumas gali būti fizinis, metafizinis, moralinis, kultūrinis, religinis ir t. t. Jis yra daikto atitikimas savo normoms, turinčioms giliausias šaknis amžinojo Dievo esmėje. Išeinant iš tų prof. Šalkauskio minčių, kaip tik čia bus kalbama apie tą vispusišką grožį. Taigi, kalbėsime ne tik apie visų meno šakų kuriamą grožį, bet ir apie tą gyvenimišką grožį, kuris pasireiškia įvairiais būdais: gamtos grožis, mūsų gyvenamos aplinkos susikurtas grožis, išorinio elgesio formų grožis, kūno judesių, apsirėdymo, kalbėjimo

būdo bei takto grožis ir t.t. Čia turima galvoje ir iš vidaus trykštąs grožis, pasireiškęs visokiais gražiais jausmais ir dorybėmis.

Dvasinis grožis yra daug pranašesnis ir pastovesnis už fizinį grožį. Tad galima teigti, jog simpatiškas žmogus yra daug labiau brangintinas negu tik gražus žmogus, nes simpatiškas remiasi pastovesnėmis dvasios ir charakterio savybėmis negu išorinis grožis, kuris greičiau nuvysta ir po kuriuo dažnai slepiasi visiškas dvasios neturtas ir tuštuma.

Kalbant apie grožio sąvoką, charakteringa tai, kad daugelis svarsčiųsių grožio problemą jungia ją su dievybe ir tuo būdu pabrėžia grožio slaptingumą ir religinį pobūdį. Vienas stipriausių modernių grožio kūrėjų, poetas ir rašytojas H. Hesse tvirtina: "Man atrodė, kad menas visais laikais stengėsi nebyliam dieviškumo ilgesiui, esančiam mumyse, suteikti kalbą". Prasmingai apie grožį kalba ir labai judrios dvasios talentinga prancūzų žydaitė Simone Weil, kuri visus gyvenimo reiškinius giliai ir bekompromisiniai vertina. Ji yra labai arti krikščionybės ir viena stipriausių mūsų laikų antimarksistų. Ji grožį vadina paslaptimi ir sako: "Kai svarstome apie grožį, susiduriame su mūrine siena. Viskas, kas apie jį parašyta, aiškiausiai yra nepakankama, nes išeities taškas į tokias studijas turėtų būti Dievas". Šituo savo pasisakymu ir kitais panašiais posakiais ji labai stipriai pabrėžia, kad grožis priklauso religinei kategorijai. Ir šiame straipsnyje šią tiesą norime labai stipriai pabrėžti, o vėliau stengsimės ją giliau pagrįsti, norėdami nusakyti grožio vertingumą.

Kalbant apie grožio sąvoką, negalima neiškelti subjektyvaus grožio pobūdžio, kuris dažnai vaidina lemiamą

vaidmenį konkrečiam susiorientavimui grožio pasaulyje. Jau prof. Šalkauskis tvirtino, kad yra subjektyvūs ir objektyvūs grožio kriterijai. Subjektyviai grožis yra išgyvenamas, kai mums asmeniškai kas nors patinka. Objektyvusis grožis yra tas, kuris atitinka pripažintus estetikos dėsnius. Bet, kaip rodo patyrimas, objektyvus ir subjektyvus grožis dažnai nesutampa. Gali kuris nors grožio kūrinys atitikti visus estetikos dėsnius, bet asmeniškai jis gali mums nepatikti. Tasai patikimas priklauso nuo vieno ar kito jautrumo laipsnio, nuo vienokių ar kitokių grožio išgyvenimo patyrimų praeityje, nuo estetinio skonio išsiugdyimo ir t.t. O šie dalykai kiekviename žmoguje yra skirtingi. Todėl praktiškai galioja dėsnis: ne tai yra gražu, kas gražu, bet tai, kas kam patinka. Čia vėl tenka prisiminti tą slaptingą vidaus grožio matą, kurs kiekviename žmoguje yra kitoks.

Žymus krikščionių filosofas Pascalis apie tą subjektyvų grožio matą, ypač erotinės meilės srityje, kalbėdamas, tvirtina, kad kiekviename yra skirtingas nuo kitų grožio vaizdas. Jis pasaulyje ieško to savyje turimo grožio kopijos ir, ją suradęs, susižavi, išsimyli. O gal daugelio aplinkinių nuomone, toji kopija yra visiškai negraži, neverta dėmesio. Bet pašaliniam sunku apie tuos dalykus spręsti, nes jie tiksliai nežino to grožio vaizdo, kurį tos kopijos ieškotojas turi savyje. Gal jo grožio matas yra pilnas dvasingumo, gal jam yra gražu tai, kas simpatiška, o mes, sprendami apie jį, labai apsirinkame, manydami, kad jis renkasi pagal fizinio grožio matą.

Tad visai teisingai R. Tagore, kalbėdamas apie asmeninių nusiteikimų vaidmenį, sako: "Iš mano širdies kyla mano paties sukurto ilgesio paveiks-

las". Tačiau tuo nenorime tvirtinti, kad grožis yra tik iliuzija, apsigavimas. Jis, kaip matėme, tikrai objektyviai egzistuoja, kaip ir žmogaus dvasia, kuri, susižavėdama grožiu, t. y. dvasine kategorija, įrodo savo dvasingumą.

Grožis yra vertybė

Didžioji grožio vertybė kyla iš jo artimumo religijai. Didžiųjų filosofų įsitikinimu, tikrasis grožis yra religinė sąvoka. Jeigu kai kas tvirtina, kad toks grožis yra malonė, tai ne mažesnę teisę turėtume jį vadinti ir šventuoju grožiu.

Senovės graikų filosofas Platonas sakė, kad "grožis yra Dievo išikūnijimas". O rusų filosofas Solovjovas, didelis Platono gerbėjas, taip pat labai pabrėžė religinį grožio vertingumą. Anot jo, tiesos, gėrio ir grožio pagrinde yra tas pats turinys, kuris yra vienybė trejybės e. To dvasinio turinio mes geidžiame, kaip Aukščiausios Gėrybės; jį mąstome, kaip Tiesą; jį jaučiame, kaip Grožį. Nesunku atspėti, kad šio turinio vardu jis vadina Dievą. Tad Dievas, jo pasakymu, slepiasi po grožio sąvoka. Todėl tas grožis padeda gyvenimą įprasminti, nes "žmogaus gyvenime meno grožis yra tik geresnės vilties simbolis, tai tik valandėlės vaivorykštė mūsų chaotiško buvimo tamsiame fone" (Solovjovas).

Naujausiais laikais tai tik minėtoji S. Weil taip glaudžiai jungia grožį su kitomis religinėmis vertybėmis. Savo priešmirtiniame laiške, adresuotame jai dvasiniai artimam domininkonui tėvui J. M. Perrin, 1942 m. ji pati pasisako, kaip religinis grožis yra ją lemiamai veikęs ir artinęs prie krikščionybės. Kai 1937 m. ji praleido dvi gražias dienas Asyžiuje, tai tenai būdama Santa Maria degli Angeli XII šimt-

J. Akstinas

Vakaras Dainavoje

metyje pastatytoje koplyčioje, tame "grynų linijų stebukle", kur kadaise meldėsi pats šv. Pranciškus, ji pasisako, kad "kažkas galingesnis už mane privertė mane pirmą kartą gyvenime atsiklaupyti". 1938 m. ji dešimt dienų praleidžia garsiam benediktinų vienuolyne Solesmes. Tai buvo Didžioji Savaitė. Nors ji tuo metu kentėjo didelius galvos skausmus, tačiau pasisako, kad ten radusi tyrą, tobulą džiaugsmą nepaprastame muzikos ir žodžių grožyje. Čia ji kalbėjo apie liturginį gregorijonišką giedojimą, ypatingai tobulai atliekamą toje abatijoje. Ten

Šių metų balandžio mėn. pabaigoje Čiurlionio galerijoje, Čikagoje, Korporacija "Gintaras" suruošė meno parodą, kurioje dalyvavo vienuolika mūsų jaunosios kartos menininkų: J. Akstinas, V. Balukienė, V. Ignas, A. Kurauskas, R. Mazoliauskas, J. Mielius, M. Nasvytis, V. Remeika, J. Šapkus, J. Šapkuvienė ir R. Viesulas. Visi šie menininkai yra mokęsi Freiburgo Taikomosios Dailės Institute, įsteigtame V. K. Jonyno. Visi meno dėstytojai tame institute buvo lietuviai.

Ši "Laišku Lietuviams" numerį iliustruojame keletą minėtų dailininkų kūrinių, kurie buvo išstatyti parodoje.

pamačiusi vieną jauną anglą kataliką ir stebėdama iš jo spindintį angeliškumą po Komunijos, ji pasisako, pirmą kartą pajutusi antgamtinę sakramentų galią. Laiške dominikonui ji pasakoja apie gražų metafizinio pobūdžio eilėraštį, rašytą XVII šimtmečiu, kurs jai virto malda. Mintinai išmokusi, ji kartojo jį dažnai, ir vieną kartą to deklamavimo — maldos metu pats Kristus nužengęs ir ją laimėjęs sau.

Štai kodėl toji talentinga moteris kuri pati patyrė, kaip drauge su grožiu ir per grožį tiesa nulaša į dvasią, taip aukštai kėlė grožį ir jo antgamtinę kil

mę. Štai jos pačios žodžiai: "Visame, kas sukelia mumyse švarų ir autentišką grožio pajautimą, yra Dievo buvimas... Ir todėl kiekvienas pirmajis menas yra savo esme religingas. Gregorijoniška melodija (t. y. grožis, A. G.) liudija panašiai kaip kankinio mirtis. Kai gėris susitinka su pojūčiais, jis išgyvenamas kaip grožis; kai jis susitinka su protu – išgyvenamas kaip tiesa. Tikėti, kad yra daug atskirų gėrių, kurie vienas nuo kito nepriklauso, pvz. tiesa, grožis, moralumas, – štai kur yra politeizmo nuodėmė". Tad reiškia, kad visos tos gėrybės yra tos pačios vienos Gėrybės spinduliai. Ar begalima labiau vertinti grožį? Tad mūsų nenustebins ir šie jos žodžiai: "Pasaulio grožis – tai sakramentas, tai Kristaus švelnumo nusišypsojimas per medžiagą... Visi antriniai grožio pasireiškimai – tai tik langai į visuotinį grožį... Didžiausias stebuklas yra grožio stebuklai".

Kad ir nereliginę, tačiau labai gilią ir pagrįstą grožio vertę nusakė vienas mūsų laikų mąstytojas, kurs, iškeldamas meną aukščiau mokslo, šį teigimą pagrindžia mintimi, kad mene apsisireiškia žmogus, o moksle tik daiktai; o žmogus juk yra aukštesnis už daiktus!

Mūsų poetas ir filosofas J. Baltrušaitis sako, kad "kiekvienas tikrai menišką kūrinį yra liturgišką savo giliausiose šaknyse ir religišką savo aukščiausiose viršūnėse". Jeigu kai kam šie žodžiai atrodytų perdėti ir neįtikimi, teprismena popiežiaus Pijaus XII žodžius, pasakytus atidarant Fra Angelico kūrinių parodą Vatikane 1955 m. balandžio 21d.: "Iš meno nereikalaujama tiesioginiai etinės ar religinės paskirties. Jis, kaip estetiškas žmogaus dvasios pasisakymas, jeigu dvasia atsispindi pilnoje tiesoje arba

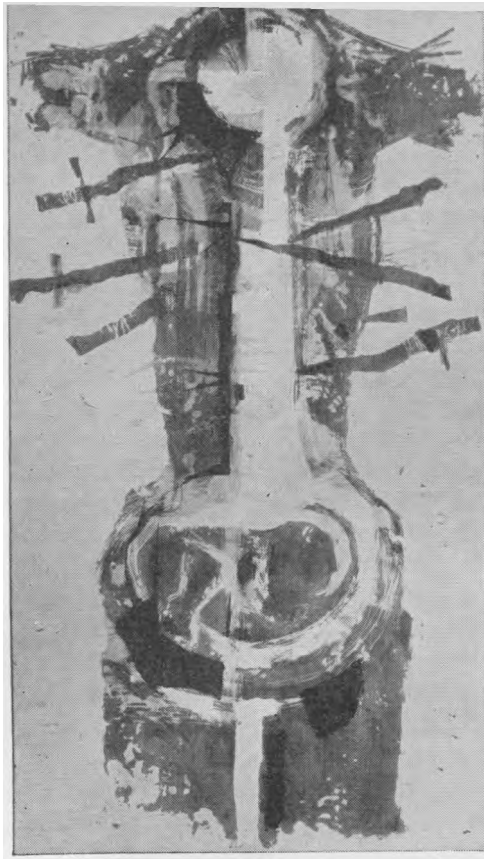
bent jos neužgauna, savyje jau yra šventas ir religinis, tai reiškia, kiek jis atskleidžia dievišką kūrybą" (Aidai, 1955, nr. 10). Tad tvirtinti, kad pilnas grožis turinio ir formos atžvilgiu yra religinė kategorija, yra tas pat, ką atskleisti jo giliausią vertingumą.

Nenuostabu, kad grožio vertingumą brangindamas rašytojas Dostojeviskis, po pasaulį keliaudamas, nekartą specialiai viename kitame mieste sustodavo ir net, reikalui esant, kelionės tvarkraštį pakeisdavo, kad vieną kitą valandą galėtų pabūti kurio nors mėgiamo paveiklo akivaizdoje. Rašytojas E. Kaestner, prisimindamas šio karo metu Dresdeno subombardavimą, kurio metu, anot jo, per vieną valandą tapo sunaikinta tokio grožio suma, kuris kiekvieną turėjo daryti truputį laimingesnį, sako, kad toks sunaikinimas yra nusikaltimas. Jeigu pirmojo pasaulinio karo metu buvo tiek triukšmo, kai vokiečiai buvo apgriovę Reimso katedrą Prancūzijoje, tai Dresdeno subombardavimas nesulaukė platesnio pasipiktinimo pasaulyje. Branginant grožį, galima ir reikia pilnai pritarti to paties rašytojo žodžiams, kad, jei turėtume tikro žmoniškumo, tai grožio žalojimas turėtų būti teismo baudžiamas.

Grožis daro įtaką žmogui

Kad grožis daro įtaką, tai pastebėjo ir klasiškoji senovė. Tik prisiminkime graikų dieviškąjį Orfėjų, kurs savo nuostabių dainavimų, lydimas muzikos instrumento, užburdavo net akmenis, medžius ir laukinius žvėris.

Kad viskas, su kuo tik žmogus susiduria, jį veikia, tai rodo ir šiandieninis savęs stebėjimas. Ypač žmogų veikia visa tai, kas išpūdinga. Tikras grožis, išgyventas subjektyviai, daro gilų išpūdį, mus užburdamas, į mus veikda-

R. Viesulas
Septyni kalavijai

mas ir keisdamas vidaus pasaulį. Užtenka tik priminti tą patyrimo vaizduojamą tiesą, kad vien tik protu pažinta tiesa ar moralinis gėris žmogui nedaug daro įtakos. Reikia, kad širdis susižavėtų ir, pamilusi tą tiesą, įtemptą valią tai tiesai pasiekti. Bet širdis susižavi grožiu. Štai kodėl tiesos ir moralės skelbėjų žodžiai lieka be įtakos, jeigu jie neįstengia skelbiamų tiesų įvilkti į grožio rūbą. "Liepsnoti ir kaisti yra daugiau negu pažinti", sakė apie širdies užangažavimą krikščionybei viduramžių šventasis Bernardas. O širdį įkaitina tik grožis ir meilė.

Garsus yra Pascalio posakis, kad jeigu Egipto valdovės Kleopatros nosis būtų buvusi trumpesnė, tai pasaulis kitaip atrodytų. Filosofas šiuo posakiu

nori pabrėžti, kad jeigu tos valdovės veidas būtų buvęs ne toks gražus, tada nebūtų kitas valdovas ja susižavėjęs, nebūtų dėl jos kilęs karas su visomis jo pasekmėmis ir politinio žemėlapio pasikeitimu. Taigi, grožis turi gyvenimui didelę įtaką.

Kai kuriuose Rytų kraštuose, ypač Japonijoje, grožis visais atžvilgiais yra daug labiau kultivuojamas negu Vakarų pasaulyje. Susidūrimas su tuo grožiu ne vienam vakariečiui yra padaręs gilų įspūdį. H. Keyserlingas sako, kad "japoniški sodai yra be galo gražūs... jie nemažiau dvelkia klasikinės dvasios negu graikų dievų statulos". Šis filosofas taip buvo tame krašte kultivuojamo grožio pagautas, kad džiaugėsi tuo grožiu, kurs spalvomis ir linijomis į jį kalbėjo ir kur jų suderinime jis matė tiek pat prasmės galimybių, kiek dvasiniai turtingiausiuose minčių deriniuose. Anot jo, "jokia vakarietiška moderni gražuolė negali susilyginti meilumu su gerai išauklėta japonė".

Nemažesnę susižavėjimą patyrė rašytoja P. Buck, keliaudama po Japoniją. Ji pasisako negalinti pamiršti to krašto nuostabaus ir išlyginto grožio ir ypatingo japonų meilumo. Ji nežinanti kito krašto, kur grožis reikštųsi taip skaidriomis ir saikingomis formomis. Ir kai jos nuotaika kurį laiką buvo kritusi, pora ten nusipirktų gražių dalykelių stiprinančiai ir gaivinančiai paveikė jos dvasią.

Gal didžiausias mūsų laikų estetas rašytojas P. Claudel (negaliu čia pamiršti mūsų O. Milašiaus, kuris tik vienas galėtų būti gretinamas su Claudel) tarp daugelio kitų straipsnių grožio klausimu 1937 m. yra parašęs periodinėje spaudoje nuostabaus grožio straipsnį apie kinietiskų vazų grožį ir jų simboliką. Tai vazos, kurias reikėtų pastatyti kuriame nors Louvro salone

ar iškilmingame ir puošniame prieangyje, kaip "dvasinio spinduliavimo pasiuntines ir skelbėjas". Tai vazos, kurių negalima pažeminti, jas panaudojant kitiems tikslams. Jų pašaukimas – būti tuščiomis. Jos savo susiaurintu liemeniu stiebiasi į viršų, į nematomybę. Jos išsiilgusios kalbėti su dvasia.

Jeigu kas mėgintų tvirtinti, kad grožis nedaro žmogui įtakos, tas tik parodytų, kad jo dvasia yra akla. Norėčiau, kad jis, išimąstęs į vieną tolimesnės praeities svetimautį poetą ir prisiminęs jo žodžius, nuliūstų, pagalvojęs apie save. Tasai poetas Nadson

taip sako: "Jei nėra meilės, nėra meno, tiesos, gėrio ir grožio, tada žemė yra bedvasė". Tikrai pasigailėjimo vertas yra tas, kuris, tvankiame ir dulkių pilname ore gyvendamas, taip su juo apsipranta, kad geresnį ir sveikesnį orą visai pamiršta. Pasigailėjimo vertas yra tas, kurio dvasios sparnai dėl jų nevarojimo yra tiek nusilpę, kad jis jau nė valandėlei negali jų išskleisti, kuriam užtenka pilkos kasdienybės kalėjimo. O juk egzistuoja tas perkeistas ir suidealintas pasaulis, į kurį galime visi įžengti, grožio meile išsigiję raktą, kurs atrakina to pasaulio duris.

APTINGĖS PESIMIZMAS

A. TAMOŠAITIS, S. J.

I. KALTI KITI, TIK NE MES

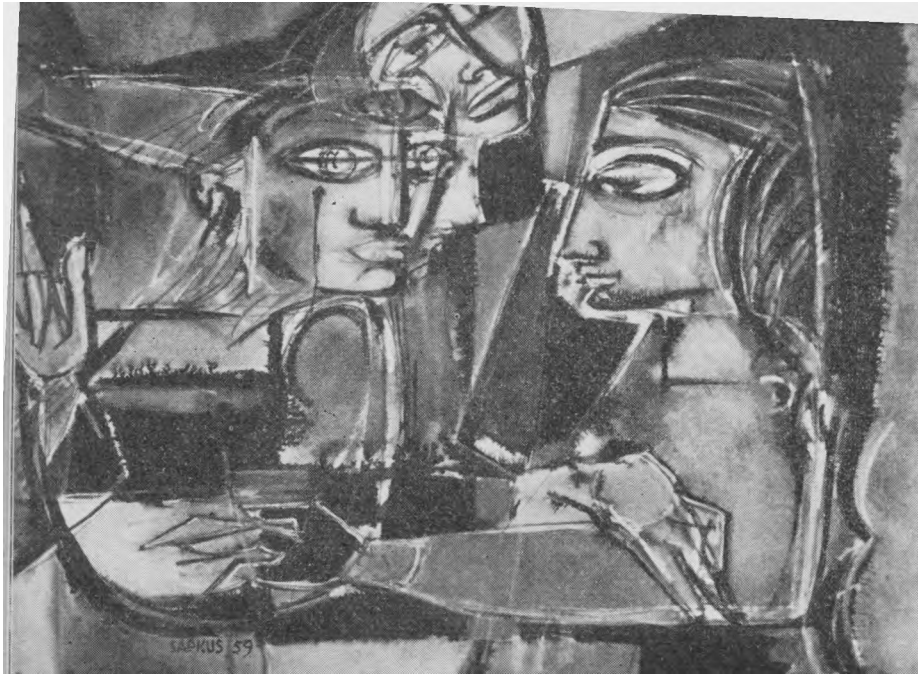
AM nėra tekę matyti susimušusių vaikų? Bet vieno dalyko tikriausiai dar niekam matyti neteko – kad vienas iš peštynių dalyvių prisipažintų kaltas. Kaltas visada kitas. Tokie jau vaikai.

Suaugusieji negeresni. Va pavyzdys. Penktadienių vakarais Jungtinių Valstybių televizijoje rodoma įdomi programa, kurios vardas – *People Are Funny*. Kartą jos vedėjas Artūras Linkletteris pademonstravo šitokį bandymą. Eilei salėje susirinkusių žmonių pastatė du klausimus: 1. Ar jiems neseniai atsitiko koks nors nemalonumas? 2. Kas, jų mafiymu, yra dėl to kaltas? Ir televizijos žiūrovams pasakė (salės publikai to nežinant), kad duos tūkstantį dolerių pirmajam, kurs

atsakys, kad kaltas buvo jis pats. Visi paklaustieji į pirmąjį klausimą – ar jiems neseniai atsitiko koks nemalonumas – atsakė: Taip. Ir papasakojo tuos nemalonumus: vienam atsitikę tai, kitam tai. Tačiau priėjus prie antrojo klausimo – kas dėl to kaltas – neatsirado nė vieno, kurs būtų atsakęs, kad kaltas jis pats. Kaltas visada buvo kitas – tai vyras, tai žmona, tai vaikai, tai uošvė, tai kaimynai... Tas tūkstantis dolerių pasiliko programos vedėjo Linkletterio kišenėje.

Gal ne panašiai elgiamės ir mes religinėje, tautinėje, kultūrinėje veikloje? Štai keli pavyzdžiai.

Jungtinėse Valstybėse ir Kanadoje yra būriai gražaus lietuviško jaunimo. Tačiau yra nepaneigiamas faktas, kad juose pašaukimų skaičius yra apverttinas. Dauguma čia atvažiavo prieš dešimtį metų. Kiek per tą laiką iš jų

J. Šapkus

Disputas

yra įstoję į vienuolynus? Vos vienas kitas. Iš saujelės lietuvių seminarijoje Romoje kai kuriais metais išventinamas vienas, kai kuriais metais nė vieno. Tas pats pasakytina apie mūsų sesutes vienuoles. Bet paklausk, kas dėl to kaltas. Kaltė dažnai suverčiama jaunimui. Mūsų jaunimas šiandien be entuziazmo, niekuo aukštesniu nebesidomi, jiems po galvas visokie vėjai švilpia, rūpi vien automobiliai, televizijos...

Aure, kitas pavyzdys. Trentyje mes išleidžiame lietuviškų knygų. Tačiau žmonės jų gana maža teskaito. Vienas mūsų veikėjų neseniai pasakė, kad buvo lengviau knygnešiams spaudos draudimo metu pernešti knygą per Prūsų sieną negu dabar laisvėje per lietuvišką slenkstį. Konstatavimas tikslus. To fakto teisingumą kiekvienas galėtų patvirtinti savo parašu. Bet paklausk, kas dėl to kaltas. Kaltė suverčiama knygos neskaitantiems žmonėms. Jiems lietuviški raštai nebeįdomūs, angliški labiau traukia, moterų ausį maloniau kutena balinių

suknelių šnarėjimas negu verčiami knygos lapai...

Pridėkime dar vieną pavyzdį, paimtą nebe iš lietuvių tarpo, o iš visos plačiosios krikščionijos. Yra nepaneigiamas faktas, kad šiandien didžiulė pasaulio dalis yra nusigrįžusi nuo Dievo. Plačios žmonių masės gyvena taip, tarsi Dievas būtų miręs ir seniai palaidotas. Bet paklausk, kas dėl to kaltas. Kaltė suverčiama nuo Dievo nutolusiems žmonėms. Šiandien žmogus nebenori Dievo, modernioji civilizacija supasaulėjusi, visur įsiskverbęs laicizmas, darbininkai tapę socialistais...

II. KALTINKIME NE KITUS, O SAVE PAČIUS

Ar toks kaltinimas teisingas? Paanalizuokime kiekvieną tų trijų pavyzdžių.

a) Pašaukimai

Kad mūsų jaunųjų Kristaus tarnyba netraukia, yra tiesa. Bet ar dėl to kalti ne mes, kurie tos tarnybos pa-

traukiamai jiems nepristatome? Jei mūsų jaunimas nepasižymi užsidegimu, tai kodėl jų neuždegame? Turime nepamiršti, kad jaunas žmogus taip jau yra Dievo padarytas, kad jį vilioja, traukia tai, kas gražu, aukšta, heroiška. Jei tad jaunas žmogus mūsų norimo idealo nesiekia, tai turi būti dėl to, kad jo nemato arba regi įvilkimą į tokią formą, kuri pakitusiose laiko sąlygose jo nebetraukia, dažnai gal net atstumia. "Neretai galima girdėti skundą", rašo vienas vokiečių pedagogų, "kad jaunuoliai, nekalbant apie mažas išimtis, yra neimlūs idealui ir tikėjimo praktikai. Ar tai gali būti tiesa? Jaunystė visada buvo ir pasiliks užsidegusio idealizmo amžius... Argi pati istorija neparodo, kad kaip tik jaunystės polėkis praskina kelią pasaulį išjudinantiems idealams? Kaip tad išaiškinti, kad kaip tik jaunuoliai tokiu plačiu mastu šalinasi nuo bažnytinio gyvenimo?... Pirmoje eilėje tai yra dėl to, kad jaunimui rodomi idealai ir suaugusiųs dominančios normos jauniesiems yra nesuprantamos vertybės" (Hermann Schmidt, *Organische Aszese*, Paderborn: Schöningh, 1952, 28 p.). Jei jaunimas kuo nors aukštesniu nesidomi, sudominkime. Tada jų galvose švilps nebe vėjai ir automobiliai, o kaip tik tie aukštesni dalykai.

b) Lietuviški spaudiniai

Kad knyga mūsiškius mažai traukia, yra tiesa. Bet kažin ar dėl to kalti ne mes, kad mažai teparašome tokių, kurios žmones trauktų? Jei neskaityto mūsų žurnalų, tai gal dėl to, kad juose rašoma apie dalykus, kurie mažai ką tedomina? Gal daugelis rašytojų pateikia juose savo mintis tarsi kokią neįkandamą šikšną — taip nesistemingai, tokia suvelta, neapdirbta forma, jog reikia po kelis kartus skaityti,

kol perpranti, kas norima pasakyti. Dažnai gal rašoma tokiu nuobodžiu stiliumi, kad ima noras ne skaityti, o miegoti? Tačiau ir raštui tinka, ką vienas autorius sako apie pamokslą: "Pamokslininkas teprisitaiko savo klausytojų silpnybei. Jie, lygiai kaip vaikai, alksta vaizduotės akį prirakinančių iliustracijų. Jei duosime jiems maisto teologinėmis formulėmis, jo nevalgys. Bet jei patieksime jį gyvais vaizdais, griebis ir ris!" (John B. Sheerin, C.S.P., "Pictorial Preaching", *Homiletical and Pastoral Review*, 1945. VI, 646 p.).

Pagaliau net jei visų mūsų rašinių ir turinys būtų įdomus, ir stilius puikus, neturėtume pamiršti vieno svarbaus dalyko. Dar neseniai spausdinta raidė buvo, sakytume, vienintelis minčių skleidimo būdas. Šiandien ji nebėra vienintelė duktė minties perteikimo priemonių šeimoje. Nūdien joje yra gimę ir bręsta keletas kitų vaikų — radijas, kinas, televizija. O kai šeimoje pribręsta daugiau dukterų, protingi tėvai nelaukia, kad piršliai tokiu pat gausumu vis tebevažiuotų pas vieną. Ar tikslu laukti, kad žmonės šiandien lygiai tiek pat pirkėtų pvz. fizikos ar chemijos savišvietos vadovus, jei dabar panašūs dalykai daug akivaizdžiau besidomintiems pristatomi edukacinės televizijos programose? Ar tikslu laukti, kad lygiai tiek pat būtų skaitoma apysakose, ką vienas veikėjų sako, o kitas atsako, jei kino ekranas pristato tą pokalbį visa jo gyva jėga? Tiesa, kad ir knygoje galiau skaityti, kad čiurleno upelis, šniokštė vėjas, čiulbėjo lakštingala. Tačiau joje tie dalykai perteikti vien raide, o ekrane — spalvos, judesio ir garso visu-
ma.

Dažnai kaltinama čionykštė aplinka: ji mūsų tautiečius sugadinusi. Ap-

linka daug reiškia: bloga daro blogos įtakos, gera — geros. Bet man atrodo, kad mes per daug ją kaltiname. Jei aplinka Jungtinėse Valstybėse taip į mus veikia, tai kodėl į mus nepaveikia tai, ką gera čia matome? Amerikos jaunimas stoja į kunigus, vienuolius, sesutes. Amerikiečiai katalikai labai gausiai eina sekmadieniais priimti Viešpaties Kristaus komunijoje. Amerikietis turi daug tolerancijos ir pagarbos kitokioms pažiūroms, kitokioms nuomonėms, kitokiam politiniam nusistatymui. Čionykštis rašytojas nestoja piestu, jei redakcija pakeičia porą dalykelių jo straipsnyje. Pvz. *Reader's Digest* žurnalas atsiųstus straipsnius visai kitaip perdirba, padarydamas mintį įdomią ir patrauklią. Jei tad geri supančios aplinkos dalykai nedaro mums įtakos, gal neteisinga versti kaltę ir blogiems? Kitaip, argi neturėtume sakyti, kad lietuvių širdis atviresnė blogiui negu gėriui?

Metą kaltę kitiems verkšlėna, kad dauguma šiandien besidomi vien šiukšlėmis, nebesiekia gėrio. Sakyti, kad žmonės šiandien nebenori to, kas gera, arba to siekia mažiau negu anksčiau, yra neteisinga. Tai prieštarauja pačiai žmogaus prigimčiai. Kiekvienas žmogus visada siekia to, kas gera. Žmogaus valia Kūrėjo taip jau yra padaryta, kad negali siekti blogio. Jei siekia blogio, tai vien dėl to, kad jame apsigaudama mato ką nors gera. Jei tad nesiekia mūsų duodamų dalykų, tai turi būti dėl to, kad arba tie patys dalykai daug neverti, arba, jei verti, tai tokiais neparodomi.

Jei žmonės siekia menkaverčių dalykų, parodykime jiems aukštesnius. Tik ne žodžiais, ne barimu ir ne priekaištais. Turime išeiti iš to gėrio, kurio kiekvienas žmogus siekia, trokšta

ir alksta. Ir išeiti didžia pagarba kiekvienam asmeniui. Yra tiesa, kad daugumoje mūsų butų šiandien šlama ne knygų lapai, o gražios suknelės ir drabužių eilutės. Bet gal tie rūbai šlaiminami ne dėl to, kad juos įsigijusieji nori būti kitų įvertinti, siekia meilės, šilto žodžio, pagarbos? Dažnai to siekiama su riebia tuštybės priemaiša. Bet gelmėse jie visi siekia gėrio, tik tas siekimas įstatytas į klaidingas vėžes ir eina klaidinga linkme. Pakreipkime tą linkmę: parodykime tuos aukštesnius dalykus — ne apologetikomis, o gyvenimo realybe, pritaikyta pakitusioms laiko sąlygoms — ir žmonės į tuos dalykus lėks ir į juos vėršis. Argi ne toks buvo Kristaus ir pirmųjų amžių krikščionių metodas, atnešęs nuostabių vaisių? Savo gyvenimo kelyje Viešpats sutiko visokiausių žmonių: gatvės prostitučių, muitininkų, nusidėjėlių, net galvažudžių latrų. Jis, išskyrus veidmainius fariziejus, nė vieno nebarė, bet išėjo iš kiekvieno širdyje surasto gėrio, ir žmonės miniomis lėkė pas Jį ir atidžiai klausė Jo žodžių.

c) Nusigrįžęs nuo Dievo pasaulis

Kad Vakarų žmogus išgąstinga nusigrįžęs nuo Dievo, yra tiesa. Bet a dėl to svarbiausia kalti ne mes, krikščionys? Tekalba anglų istorikas Dawsonas: "Kaip galėjo atsitikti", jis klausia, "kad Vakarų pasaulis, kurs viduramžiais buvo taip giliai krikščioniškas, pateko į dabartinę nedalią?... Neužtenka paprastai atsakyti, kad modernioji civilizacija supasaulėjusi. Yra faktai, kad krikščionys leido jai tokia tapti. (*The Judgement of the Nations*, New York: Sheed & Ward, 1942, 161 p.) Kad darbininkų masės nuėjo į socializmą, yra tiesa. Bet ar dėl to kalti darbininkai? Tekalba prancūzų istorioso-

fas Maritainas. Jis pakartotinai pabrėžia, jog darbininkų klasė nusigrįžo nuo Bažnyčios dėl to, kad krikščioniškasis pasaulis prieš tai nusigrįžo nuo darbo žmogaus. Jis padaro savais šituos Berdiajevo žodžius: "Komunizmo aki-vaizdoje krikščioniškoji visuomenė stovi ne vien kaip amžinosios tiesos nešėja, bet drauge kaip kaltininkė, kuri tos tiesos negyveno, bet tapo jos išdavike" (*Freedom in the Modern World*, New York: Sheed & Ward, 1936, 120-121 p.).

Jei krikščionybė šiandien žmonių netraukia, pristatykime ją tokią, kad trauktų. O žmogus ir šiandien trokšta Dievo, nori dangaus, ieško sau dvasios vadų. Ir dar kaip! Komunistai juokiasi iš dangaus, iš rojaus. Bet kaip jo trokšta! Ir ne vien trokšta, bet nori jį sukurti! Atmetė evangelijas, bet ar neseka kitų keturių evangelistų — Markso, Engelso, Lenino ir Stalino? Ir koku užsidegusiu tikėjimu, kokia viltimi! Modernusis žmogus atmetė apreiškimą, bet kaip ieško apreiškimo, sekdamas horoskopą! Jį randame įdėtą į kiekvieną dienraštį. Atmetė kunigų kaip dvasios vadų autoritetą, bet kaip ieško savo dvasiai vadų! Kaip laksto pas burtininkus, ateities pranašautojus, ir kaip jais tiki! Atmetė Dievą, bet kaip godžiai ieško Jo pakaitalų, garbindamas tautos, rasės ar kolektyvo stabą! Jei tad tie giliai žmogaus prigimtini įdėti troškimai veržiasi ne tiesos keliu, o klystkeliais, ne į krikščionybę, o į jos pakaitalus, tai turi svarbiausia būti dėl to, kad krikščionija šiandien nėra krikščionybės pristačiusi tikrąją, žavinčią ir traukiančią formą.

Nedarykime dviejų dalykų: nesiskųskime ir nekaltinkime. Nesiskųskime, nes skundas — silpnų žmonių ginklas. O mes nesame silpni. Turime

galingą sąjungininką — Dievo į žmogų įdiegtą veržimąsi į gera. Ir nekaltinkime, nes jei žmonės mūsų siūlomo gėrio nesiekia, kalti ne jie, o mes patys. Jei perka ne pas mus, o kitur, tai dėl to, kad mūsų prekės jų netraukia. Padarykime jas patrauklias — tada bėgs ir pirsks pas mus.

III. IŠVADA

Vieni žmonės nori reformų, kiti nusistatę prieš jas. Tai galioja ir apie reformas krikščionijoje. Vienok ir vieni ir antri sutinka viename dalyke — kad kiekvienai reformai reikalingos dvi sąlygos: pirma, turi būti reikalinga; antra, turi būti įmanoma. Jei nereikalinga, kam dalykus keisti? O jei ir reikalinga, bet neįmanoma, kam be reikalo vargti?

Pasisakančiuose prieš reformas kaip tik ir iškyla du šitas sąlygas atitinkantys motyvai. Iš vienos pusės, skamba optimizmas (jį nagrinėjome praėjusią kartą) — reformos nereikalingos. Kodėl? Kadangi anksčiau irgi buvo tas pats. Iš kitos pusės, dvelkia pesimizmas (jį aptarėme dabar) — reformos neįmanomos. Kodėl? Kadangi šiandien žmonės nebenori Dievo ir aukštesnių dalykų. Abiejų pagrindu glūdi akių užmerkimas laikui ir žmogui. Galvoją, kad anksčiau irgi buvo tas pats, užmerkia akis laikui, kurs kinta. Galvoją, kad šiandien nebenorima Dievo ir aukštesnių dalykų, užmerkia akis žmogui, kurs pačia savo prigimtimi siekia gėrio. Dėl to šitokią optimizmą pavadiname kenksmingu; šitokią pesimizmą — aptingusiu.

Reformų šalininkai, sakytume, irgi yra optimistai ir pesimistai. Tik diametraliai priešinguose dalykuose. Jie yra optimistai žmogaus ir pesimistai laiko atžvilgiu. Tai kyla iš to, kad į

laiką ir žmogų žvelgia atviromis akimis. Yra optimistai pažiūra į žmogų – įsitikinę, jog jo valia ir širdis yra taip Kūrėjo padarytos, kad jas visada traukia tai, kas gera, aukšta, gražu. Iš to seka, kad reformos įmanomos. Yra pesimistai pažiūra į laiką – įsitikinę,

kad dabartinės sąlygos nebėra tos pačios, kaip anksčiau; dėl to praeities formos nebeatitinka dabarties reikalingumų. Iš to seka, kad reformos reikalingos. Kitais žodžiais, pasisaką už krikščionijos reformas ir žmogaus valioje ir laiko tėkmėje girdi Dievo balsą.

NIJOLĖ JANKUTĖ

S U G R Į Ž I M A S

I

Jau prie mano lopšio lazda keleivine
Pakabino laumė nusijuokdama,
Ir keliai ištiso – vingrūs, ašutiniai –
Niekas nepasakė, kad klajot gana.

Išskinti jau sodai, išgerti šaltiniai,
Niekur nebežydi nė kukli gėlė...
Ašaros vienatvės dega man krūtinėj –
Tuščia ir klastinga mano pakelė...

Begrižtą namolio traukia skambia dainą,
Dega žiburėliai visuose languos.
Sėda kelio dulkės – vakaras ateina,
Kur priglasiu galvą, kas nakvynę duos?

II

Alyvmedžiuose siaučia piktas vėjas.
Atgriūva debesų kalnai.
Ko klaidžioji, kur alpo Atpirkėjas?
Pardavęs ji kur bučiavai?

Aš ieškau jo po Getsemanės sodą.
Kiek daug čia atveda keliu!
Į jį tiek rankų ir tiek žvilgsnių rodo,
Bet vis pro šalį praeinu...

Prie to akmens, krauju kur prakaitavo,
Jis tebelaukia dar tavęs.
Ateis audra. Skubėk! Jau sužaubavo...
Jis į užuovėją nuves.

III

Iš alyvmedžiu daržo kartaus
Nebevienas išklydai tolyn.
Tavo lūpos lig dugno ragaus
Taurę jo. Įsilies ji širdin.

Jau pražydo danguj pilnatis,
Ir ramybėje aš išeinu.
Jis už rankos mane palaikys
Ir prie vartų atves atkeltų...

Nugrumėjo audra, ir laukai
Perlais tvaska naktinės liūtės.
Tu namo sugrįžai! Sugrįžai!
Pasirėmęs ant Kristaus peties...

RELIGIJA UŽ GELEŽINĖS UŽDANGOS

GEDIMINAS KIJASKAS, S. J.

II

Nauja kova prieš religiją Rusijoje?

ANTAGONISTIŠKA sovietų reakcija į visa, kas šventa, kas nesutinka su jų galvosena, plaukia iš pačios komunizmo filosofijos, kuri savo esme yra priešinga bet kokiai religijai. Komunistų tikslas yra visiškai išgriauti socialinę santvarką ir išardyti krikščioniškosios kultūros pamatus. Jų dievas yra medžiaga, jie nepripažįsta dvasinio pasaulio. Galima tad suprasti, kodėl komunistai negali pakeisti religijos, kuri moko, jog aukščiau už visus daiktus yra viena vyriausioji Būtybė, visagalis pasaulio Kūrėjas ir išmintingiausias bei teisingiausias žmonių Teisėjas, Dievas (Pijus XI, *Divini Redemptoris*, AAS 29, 1937, pp. 69-79).

Karolis Marksas, teorinio komunizmo tėvas, laiko religiją "žmonėms svaiginti opiumu" (*Selected Essays of Marx*, 1926, p. 16). Religija, aiškina Marksas, skelbdama tiesas apie amžinąjį gyvenimą, apsvaigina liaudį. Persiėmę tuo mokslu, proletarai nejaučia savo fizinės ir dvasinės kančios; jie taip pat užmerkia akis gyvenimo tikrovei. Markso nuomone, religija yra kapitalistų įrankis, kuriuo jie "apmarina" neturtinguosius žmones ir, juos išnaudodami, krauna sau didesnius turtus.

F. Engels ir V. Leninas pakartoja Markso nuomonę apie religiją. Toliau, kalbėdami apie religijos likimą, jiedu tvirtina, kad, kai tik ekonominis pro-

letariato išnaudojimas bus pašalintas, religija irgi pranyks. Gi išnaudojimas bus pašalintas, kai žmonių draugija stovės ant komunistinių pamatų. Pirmutinis tad komunistų tikslas – sunaikinti organizuotą religiją, nes tik taip galima nuversti kapitalistų valdžią. Kadangi privatus religijos išpažinimas nepagelbės proletarų engėjams išlaikyti valdžią savo rankose, tai sovietai toleruoja kuriam laikui taip vadinamą "sąžinės laisvę" (*The Soviet Constitution*, 1936, art. 124). Be to, jie pripažįsta, kad, kol komunizmas pilnutiniai neišsivystys, žemėje bus ekonominė neįlygybė bei kentėjimas ir todėl religijos "opiumas" bus reikalingas.

Komunistų galvosenoje religija yra ne vien tik "pasenę likučiai iš pagonybės ar viduramžių laikų", religija yra jų didžiausias priešas, kurį jie turi visiškai sunaikinti. Tas tikslas aiškiai pabrėžiamas Komunistų Partijos programoje: "Iš kultūrinės revoliucijos darbų, liečiančių žmonių mases, ypatingą vietą užima kova prieš žmonių opiumą, religiją – kova, kuri turi būti vykdoma sistematiškai ir pastoviai" (*Program and Constitution of the Communist International*, Maskva, 1936). Iki šiol šis užsimojimas dar neatšauktas.

Dabartinė komunistų valdžia turi lygiai tą patį siekimą: išrauti religiją iš žmonių širdžių ir pasodinti ten dialektinio materializmo piktžoles. Jei ko-

munistai pakeitė puolimo taktiką, tai nereiškia, jog jie pakeitė ir savo tikslą. Šiandien girdime Kruščiovą atnaujinant Markso ir Lenino siekimus: "Kommunizmas nepakeitė savo kovos prieš religiją. Mes darome visa, ką galime, kad sunaikintume užburiančią religinio opiumo galią. Mes, komunistai, sovietų vadai, esame ateistai" (cituoja R. C. Cody, *Anatomy of Soviet Communism*, 1957, p. 31).

Šiandien antireliginė sovietų veikla, palikus žiauraus persekiojimo metodus (gal tik trumpam?), pradeda krypti į žmonių perauklėjimą ir įtikinimą. Ši kovos linija apibūdinama *Didžiojo Sovietų Enciklopedijoje* (50 t., pp. 642-643), straipsnyje apie "Religiją ir Bažnyčią", kur, suminėjus, kad Bažnyčia legaliai egzistuoja Rusijoje, pabrėžiama: "Komunistų partija laiko religiją ideologija, neturinčia nieko bendra su mokslu, todėl partija negali būti neutrali (religijos atžvilgiu)... Partija sprendžia, jog yra būtina praveisti nuodugnią, sistematišką mokslinę ateistinę propagandą". Reikia pripažinti, jog šis planas šiandien pilnai vykdomas.

Seniau komunistai, sekdami Markso aiškinimus, kovojo prieš religiją kaip "kapitalizmo priestatą". Jie manė, kad, sugriovus kapitalistinę žmonių draugijos santvarką, tuo pačiu prapuls ir religija. Šiandien sovietų vadai giriasi, jog Rusijoje neliko kapitalizmo žymių. Taip, kapitalizmo ten nėra, bet religija vis dar tvirtai laikosi ir, kaip matėme pirmoj dalyj, atrodo, kad lyg ir stiprėja. Koks dabar pagrindinis yra komunistų ginklas prieš religiją?

"Religija priešinga mokslui"

Šiandien pagrindinis komunistų propagandos ginklas prieš religiją yra šaukti kiekviena proga – "religija

priešinga mokslui". Atseit, religija ne vien nesuderinama su pilnutine ir visuotine marksizmo filosofija, bet taip pat prieštarauja šių dienų žmogaus mokslinėms žinioms.

Šiai temai paskleisti sovietų propaganda atleidžia visus užtvankos varžtus, nuo paprasčiausio marksizmo mokslo pakartojimo iki įrodinėjimo, pagrįsto filosofija, morale, technika, biologija, neišleidžiant net teologijos ir biblinės kritikos.

Patrauklus rusų mokslininkų mėnesinis žurnalas *Gyvenimas ir Mokslas* turėjo iki pernai metų rudenio specialų priedą "Mokslas ir Religija" (šiuo laiku jau tapęs nepriklausomu ateistiniu žurnalu). Vienam numery buvo įdėta straipsnis apie mokytojus ir religiją, kur tarp kitko cituojama šv. Raštas įrodyti, kad religija yra priešinga moderniajam mokslui: "Žmogaus aktyvus gamtos veiksnių kliudymas, jo išgalvotas pastovios tvarkos kaitaliojimas žmonijos gerovei, tiesioginiai prieštarauja religinėms tiesoms. Visų religijų "šventi" raštai moko, jog žmogus negali keisti save supančio pasaulio, nes tai dievas (be didžiosios raidės) sukūrė ir todėl jis padarė taip tobulai, kad žmogus savo valia neturėtų keisti" (MG, No. 6, 1958).

Po to autorius griebiasi Jėzaus žodžių (Mt. 6, 25-26), kurie primena žmogui, kad jis nesirūpintų per daug savo kasdieniniais reikalais, o pažvelgtų į dangaus paukščius, kurie gauna maistą iš dangiškojo Tėvo. Toliau įvelinama Adomo ir Ievos istorija "įrodyti, kad žmogus neturi teisės pažinti tiesą, išskyrus dievišką apreiškimą. Mat, tikras pažinimas yra vieno dievo nuosavybė". Taip komunistai supranta šv. Raštą.

Nepasitenkinęs savo pareiškimu ir lyg jaučias jo menkumą, rašytojas

A. Kurauskas
Langu valytojas

bando nukalti kitą argumentą, ypač šiuo laiku dažnai vartojamą: "Modernieji religijos mokytojai, parblokšti gyvenimo tikrovės, nuolatos stengias pritaikyti religinę pasaulėžiūrą vėliausiems mokslo bei technikos atsiekimams, suderinti šv. Raštą su mokslo tiesomis". Pernai Komunistų Centrinės Partijos laikraštis *Komunistas* tryliktam leidiny išspausdino I. Kravelevo straipsnį "Šiandieninis Fideizmas Moksle", kur pakartojama minėtas argumentas, jog religija ir mokslas atstumia vienas kitą: "Skelbdami taikų sugyvenimą tarp mokslo ir religijos, jie (dvasiškai) bando apriboti mokslą ir surišti jo rankas, taip kad jie galėtų panaudoti jį savo tikslams... Daugelis dvasiškių ir teologų nepasitenkina vien tik taikiu sugyvenimu: jie skleidžia bendradarbiavimo šūkį tarp mokslo ir religijos".

Dievo buvimo paneigimas

Žmogaus galia apvaldyti gamtos jėgas ir pasidaryti mašinas, kurias jis gali reguliuoti, pagal komunistus, yra aiškus Dievo nebuvimo "įrodymas". Pvz. minėtam *Mokslas ir Gyvenimas* žurnalo numery sakoma: "Žmogus, ku-

ris pralenkia gamtos dėsnius savo norams, tampa didesnis už dievą, jis panaudoja dievo veikimą savo interesams, ir taip dievas nustoja būti visagalis... Technikos išsivystymas neat-siekiamas kažkokiu "sukūrimu"... bet yra žmogaus darbo vaisius, darbo, kuris remiasi pasaulio dėsnių pažinimu... Jei pažvelgsime į techninės pažangos "teoriją" (vokiečių mokslininkų F. Dessauer ir G. Schmidt propaguojamą) kaip dievo kūrimo tęsinį, tai paaiškėja, jog ši teorija negali išaiškinti, pavyzdžiui, kodėl automatinė mašinų sistema buvo išrasta tik įrengus gana sudėtingą mechanizmą. Dessauer at-sakytų, jog tai buvo dalelytė vieno ir nesikeičiančio dieviško plano". Nenorėdamas nusileisti, sovietų rašytojas atsikerta: "Dievas nebūtų galėjęs įkvėpti Abraomo, kad jis išrastų automobilį, nes tuo laiku dar nebuvo iš-rasta motoras, alyva ir t.t. Tačiau šiuo at-veju pati dievybė yra aiškiai ribota savo nekintamo plano, ji priklauso nuo jo ir todėl nustoja būti visagalinti būtybė. "Dievo planas" yra aukštesnis už patį dievą; tačiau šis planas yra ne kas kita, kaip suklustotas technikos objektyvių dėsnių išsivystymo supra-timas".

Didžiausias smūgis suduotas. Jei pasiseks ateistinės propagandos skleidėjui išrauti iš žmogaus širdies tikėjimą Dievo buvimu, tada jo kova jau laimėta. Žinoma, jo "įrodymas" nėra jau toks tvirtas, nes jis suponuoja, jog puolamasis priims jo materialistinės filosofijos principus.

Pomirtinis gyvenimas paneigiamas

Šiandieninės biologijos mokslas, komunistų nuomone, irgi kalba prieš religiją. Tam pačiam žurnale, straipsnyje "Mitas apie Pomirtinį Gyvenimą" (MG, No. 10, 1958) rašoma: "Šv. Raštas sako, kad dievas sukūrė žmogų "iš žemės dulkių" ir įkvėpė į jį "gyvybės dvasią". Tad kūnas yra bejėgis, be dvasios, o dvasia gali egzistuoti ir be kūno. Tačiau faktai, atidengti mokslo pagalba, sako mums visai kita. Gyvybė pasilieka ilgai ir tai įvairiose savo apraiškose be taip vadinamo "dvasinio veikimo".

Autorius toliau išskaičiuoja visą eilę biologinių pavyzdžių, pradedant su primityviausiais gyvuliais. Jam tai yra "įrodymas", jog "dvasinis veikimas priklauso nuo nervų sistemos ir jokių būdu nėra koks nors nepriklausęs (dvasinis) elementas... žodžiu, psichinis veikimas remiasi fiziniu".

Bedieviškojo komunizmo aiškintojas, žinoma, nori užtikrinti, kad ir žmogus niekuo nesiskiria nuo šios gyvulių grupės: "Religijos mokytojai tvirtina, kad gyvuliai neturi sielų. Jie sako, jog dievas davęs sielą tik žmogui". Materializmu persiėmęs autorius nenori sutikti su tuo. Priminę atsitikimus apie atgaivinimą po "klinikinės mirties", jis baigia pergalės šauksmu: "Jei mirimo priežastis yra ta, kad dvasia išeina iš kūno, tai kur ji buvo, kai daktarų "prikelti" žmonės buvo klinikinės mirties stovy? Ir kas svarbiausia, kodėl su-

grįžta siela tik tais atvejais, kada medicinos reikiama pagalba suteikiama laiku? Paaikškėja, kad dvasios buvimas kūne, ar net jos grįžimas po mirties, tvarkoma ne dievo, bet pačių žmonių, apsiginklavusių mokslu".

Komunistų rašytojai mano, kad ir psichologija stoja jų pusėn kovos lauke prieš religiją. Kažkas pasakė, jog žymusis Pavlovas, buvęs pamaldus krikščionis, apsverstų savo karste, jei išgirstų, kaip jo moksliniai atsieikimai panaudojami dabar antireliginei propagandai.

Vienas ateizmo platintojas, kalbėdamas apie gyvulių elektriškumą (MG, No. 1, 1958), taip išsireiškia: "Iš religinio mokslo apie "dvasią" sektų, kad moksliški prietaisai dvasios negali atpažinti, nes ji esanti nematoma, nepačiuopiama, be svorio ir bendrai nepastebima. Tačiau elektrofiziologijos atsieikimai ir smegenų biochemija bei Pavlovo sėkmingas aiškinimas apie aukštesnį gyvulių ir žmonių nervų veikimą įrodo, kad psichinis gyvenimas galima tirti kaip ir kiekvienas reiškiny, nes visi sąmoningumo ir galvojimo būdai plaukia iš materialinių procesų, jais remiasi ir yra jų ribojami".

Toks galvojimas, aišku, puikiai sutinka su marksizmo filosofija. Materialistas mokslininkas priima tik tai, ką jis gali paliesti ir išmatuoti savo instrumentais. Jei atsiranda tokių "paslapčių", kurių jis dar "nepasiekia", tai jis tikisi su mokslo sparčia pažanga ir tai greit atidengti.

Užsidaręs savo materialistinio galvojimo lukšte, autorius paneigia visa, kas prašoka materiją. Žmogaus siela jam yra tik viena iš materijos vystymosi fazių, apraiškų. Būdamas nuoseklus savo filosofiniams dėsniams, jis negali prileisti, jog Dievas sutvėrė žmogaus sielą (žk. MG, No. 9, 1958).

Laisvės problema

Šalia eksperimentalinės psichologijos komunistai šaukiasi pagalbon ir filosofiją kovoje prieš religiją. Jie pasikviečia į areną žmogaus valios laisvę ir užtikrina, kad tik jų dialektinis materializmas turi atsakymą šiai problemai: "Šimtus metų filosofai grūmėsi su šia problema. Religijos gynėjai puikiai pasinaudojo šios temos svarstymais, aiškindami valios laisvę pagal savo užgaidas, jie bandė sudaryti socialinės tvarkos pagrindą, tarnaujantį išnaudotojams, ir tuo pačiu išvengti prieštaravimų, kurie neišvengiamai sektų, palyginus religines dogmas su gyvenimo duomenimis. Visi šie bandymai pasirodė esą tušti. Vienintelis dialektinis ir istorinis materializmas duoda teisingą problemos išrišimą" ("Valios Laisvė", MG, No. 6, 1958).

Sudavę "smūgį" krikščioniškosios laisvės gynėjams, marksistai toliau atidengia "teologinių tvirtinimų prieštaravimus" apie valios laisvę. Jei Dievas negali panaikinti blogio, tęsia ateizmo mokytojai, tai jis nėra visagalis; bet jei jis visagalis ir nenori pašalinti blogio iš pasaulio, tai jis nėra geras ir t.t.

Deja, bedieviškojo komunizmo sekėjai, iššaukę į kovą Dievo laisvės ir blogio paslaptis, patys neranda savo uždaroj sistemoj jokio atsakymo ar prasmės, nebent kartoti savo pasenusius puolimus, kad "teologinis valios laisvės supratimas sau prieštarauja..."

"Religija priešinga logikai"

Pravedę kautynes su religijos pagrindinėmis tiesomis, marksistai jaučiasi esą nugalėtojai kovos lauke. Jie kviečia logiką žiūrėti į visišką religijos susibankrutavimą: "Neatsižvelgiant į jokios logikos dėsnius, religija panei-

V. Ignas

Naturmortas

gia žmogui proto galią pažinti tiesą, pasaulio esmę. Iškeldami tikėjimą virš pažinimo, teologai prieina prie logikos paneigimo" (MG, No. 8, 1958).

Po to seka eilė "priimtinių" logikos dėsnių: pilnutinio pamato dėsnis, "nesibaigiančio rato" dėsnis ("Šv. Raštas yra neklaidingas, nes Dievo įkvėptas, o tai įrodoma per šv. Raštą"), pagrindinės klaidos dėsnis ("Jau seniai įrodyta, kad Kristus yra vien išgalvotas asmuo, bet, kaip paprastai, Kristaus legenda vis dar sudaro daugelio krikščionių religijos pagrindą"), prieštaravimų dėsnis, kur pridedama visas pus-

lapis šv. Rašto citatų, "aiškiai" prieštaraujančių viena kitai. Straipsnis baigiamas religijos nuginklavimu ir mokslo garbinimu: "Religinių pažiūrų susikompromitavimą įrodo mokslas, patirtis ir gyvenimas. Astronomijos, fizikos, biologijos, istorijos laimėjimai... visa tai kasdien atremia religines tiesas... Logika ypatingai pasitarnauja kovoje prieš vieną iš atkakliausių praeities likučių žmonių širdyse, būtent, religiją".

Pažvelgus į sovietų rašytojus, matoma nuolatinis logikos dėsnių iškraipymas arba visiškas jų nesilaikymas. Jie tūkstančius kartų kartoja, jog "religijos laisvė" prilygsta "antireliginės propagandos laisvei" (žr. Konst., art. 124). Vienas rašytojas, kalbėdamas apie Harvardo Universiteto panaudojimą elektrinės mašinos senų biblinių tekstų palyginimui, pabrėžia, kad tai nelogiška naudoti mokslą religiniams tikslams, nes gerai žinoma(!), kad mokslas ir religija niekaip nesuderinama. Kitas autorius, aprašydamas stratosferos tyrinėjimus, priduria, jog net patys "gyviausi" instrumentai nesurado "pasaulio už kapo. Kodėl gi nerado? Todėl, kad jo nėra!"

Privedimas prie absurdo

Norėdami išrauti iš pačių šaknų "masių opiumą" ir užtikrinti ateizmo plitimą, komunistų skleidėjai griebiasi net biblinės kritikos ir teologinių argumentų. Nojaus arkos bibliniai išmatavimai perrašoma į šių dienų matus ir koki rezultatai – kiekvienai gyvulių porelei telieka mažo lagamino talpa.

Dvasiškai įrodinėja, tęsia komunistai, jog technika palengvinanti žmogaus darbą ir priklauso Dievo kūrinijai; gi šv. Raštas sako, kad Dievas priverstė žmogų dirbti, bausdamas jį už

nepaklusnumą. Kaip gali Babelio bokštas priklausyti Dievo planui, kai šv. Raštas tvirtina, kad jis buvo pastatytas be Dievo žinios? Jėzus sakė (žr. Mt. 13 : 10-13), kad jis kalbėjo palyginimais, nes žiūrėdami jie nemato ir klausydami negirdi; bet "iš to aiškiai seka, kad tik dvylika mokytinių galėjo pažinti tiesą. Gi jei dabar religijos mokytojai stato tikėjimą (nematomo pasaulio pažinimą) tam pačiam ar beveik tam pačiam lygy su mokslinėmis žiniomis (pagrįstomis matomais ir girdimais daiktais), tai jie prieštarauja šventam raštui".

Lyg ir nepasitenkinęs šv. Rašto "sukritikavimu", autorius kviečia savo "žymiausią teologą" Leniną sustiprinti jo argumentus, kad kapitalistinės kilmės tikėjimas pomirtiniu gyvenimu yra tik sapnas: "Išnaudojamų klasių bejėgiškumas, kovojant su engėjais, aiškiai veda prie tikėjimo geresniu gyvenimu po mirties... Religija moko žmogų, kuris visą savo gyvenimą dirbo ir gyveno nepriteklui, romumą ir kantrybę šioje žemėje, paguosdama jį dangiško atlyginimo viltimi" (MG, No. 10, 1958). Kitas rašytojas pastebi, kad evangelijose jis neranda nė grūdelio mokslo žinių.

"Religija trukdo pažangai"

Išsėmus beveik visas galimybes "įrodyti", kad religija priešinga mokslui, komunistų propaganda ją laiko ir asocialia. Čia vėl atleidžiama visos vadžios: religija trukdo socialinių pareigų atlikimą, religija varžo moterų lygybę su vyrais ir t.t.

Religija sovietų sistemoj neturi vietos: "Draugijoje, kur statoma socializmas ir komunizmas, religinės pažiūros, išsvajoti ir iškraipyti tikrovės prasišmanymai žmonėse ypač trukdo pažangą. Užtat mes turime žinoti, kaip

išrauti religiją bei gerai suprasti kelius ir priemones, kaip efektyviai kovoti prieš ją" (MG, No. 1, 1958).

Vienas įvairiausių tikybų asocialumo pavyzdys būtų jų laikysena moterų atžvilgiu. Komunistai konstatuoja, kad įvairios sekto bandė nustumti moterį į žemesnę vietą. Vienas rašytojas bando pagrįsti savo tvirtinimą šv. Rašto, Korano ir Talmudo citatomis. Jis sutinka, kad šių dienų pamokslininkai bandė "pritaikyti" savo mokymą apie moters vietą draugijoje, bet pasčiau pabrėžia: "Tačiau bendras bet kokios religijos palinkimas visuomet buvo — ir dabar pasilieka — priešingas moterims. Dėl šios priežasties išnaudotojai ir galėjo pavergti moteriškąją žmonijos dalį" (MG, No. 2, 1958).

Bedieviškojo komunizmo svajotojai užsimojo padaryti "rojų" šioje žemėje. Ne be reikalo tad širsta, jog religija klaidingon kryptin lenkia žmogaus siekimus: "Ji nukreipia žmogaus pastangas į tikslus, kurie nieko bendra neturi su darbininkų interesais, atitraukia juos nuo gyvenimo tikrovės ir rimto darbo pakeisti pasaulį, nuo darbo, kuris vestų į geresnę ateitį... Todėl kiekvienas pasikėsinimas atitraukti žmogų nuo draugijos ir pakreipti jį prieš žemiškąją gyvenimą yra rimtas žmogaus laisvos valios varžymas ir asocialus veiksmas" (MG, No. 6, 1958).

Komunistai šiandien didžiuojasi sparčia mokslo pažanga. Bet religija ir čia yra ta kliudomoji jėga, nes ji sako, kad žmogus negalės nieko pažinti savo galiomis "dieviškam pasauly"; jo pažinimas surištas su žeme, tuščias, laikinas, nepalyginamas su "aukštesnėmis ir amžinomis dieviškom tiesom". Tokia žmogaus galvosena, aišku, trukdo gamtos ir socialines studijas; ji neleidžia panaudoti turimų žinių bendram gėriui. "Religija, komunistų su-

pratimu, pabrėždama gamtos dėsnių dievišką kilmę, aptemdo žmogaus protą tikėjimu į visišką natūralinių veiksmų ir įvykių priklausomumą socialiniame gyvenime nuo dieviškos valios. Ji pagimdo fatalizmą... ir taip pasmerkia žmones pasyviai laukti malonės iš aukščiau, atitraukdama juos nuo darbo savo būklės pagerinimui" (MG, No. 12, 1958).

Bet labiausiai komunistams skauda širdį, kad religija paverčia jų bedievybės darbus niekais: "Vietoj kad pats stotų į darbą mokslo žiniomis sau užbrėžtų tikslų siekti, tikintysis laukia "stebuklo", antgamtinių jėgų atskubėjimo savo naudai. Tokia laikysena prieštarauja mūsų pasaulėžiūrai, mūsų socialistinio gyvenimo formai; ji neleidžia tikinčiajam pilnai atsidedėti didžiajam komunizmo statymo darbui" (MG, No. 7, 1958).

Bet dar blogiau negu mokslo pažangos trukdymas, sovietų nuomone, yra tai, kad religija delsia prispaustųjų kovą prieš išnaudotojus: "Religijos mokytojai bando panaikinti klasių kovos dėsni. Šis bandymas yra atitolęs nuo tikrovės, nes niekas negali pakeisti ar sunaikinti objektyviai egzistuojančios dėsnių tvarkos" (MG, No. 12, 1958).

Antireliginės propagandos skleidėjai kaltina religiją ir už ekonominę žalą. Žmonių kelionės į šventąsias vietas ir jų atsitraukimas nuo darbo švenčių dienomis, ypatingai vasaros metu, komunistų laikoma vien tik darbo jėgų neišnaudojimu, iš kurio seka ekonominė žala. Be to, religija skelbia tiesas apie pomirtinį gyvenimą ir taip atitraukia bet kokią žmogaus norą pagerinti savo būvį šioje žemėje. Baigdami savo argumentus, jie prideda: "Todėl mūsų bendruomenėje tik tas gali pilnutiniai ir efektyviai įsijungti į komu-

nizmo statymą, kuris nelaukia laimės po mirties, bet deda visas pastangas įnešti savo dalį į mūsų bendrą siekimą, kad padarytume savo gyvenimą geresnį, pilnesnį, džiaugsmingesnį" (MG, No. 10, 1958).

Tai seniai žadėtas komunistų "rojus", bet jo realybė dar toli. Žmonėms jau nusibodo laukti, jie nerimauja. Be to, medžiaginės gėrybės nepatenkina jų sielos polėkių. Jie, tur būt, greičiau tikės šv. Augustinu negu Marksu ar

Leninu: "Sukurei mus sau. Dieve, ir nerami mūsų širdis, kol nurims tavvyje".

Literatūra:

Anon., *The War Against Religion in the USSR*, 1959. Paruošta "Programming Department of Radio Liberty" vartojimui.

Robert C. Cody, *Anatomy of Soviet Communism*, 1957. Paruošė: Institute for the Study of the USSR.

Charles J. McFadden, O.S.A., *The Philosophy of Communism*, 1939.

HARMONINGAS SĄLYTIS SU DIEVYBE

DR. JUOZAS PRUNSKIS

(Didžiųjų žmonių pasisakymai apie gilesnę maldos prasmę)

KAIP žmogaus kūnas be mankštos palaipsniui silpsta, taip lygiai nustoja savo lakumo dvasia, jeigu ji negauna dvasinės mankštos. Toji mankšta gali būti įvairi, bet labiausiai įprasta – jungtis su Aukščiausiuoju maldos keliu. Nuostabu, kaip šis kelias yra plačiai žinomas net Amerikoje, taip labai vertinančioje materialinį gerbūvį. Ne taip seniai iš spaudos išėjo buvusio Minnesotos Universiteto profesoriaus Lawrence M. Brings veikalas "We believe in Prayer". Tai jungtinis kokių 400 autorių veikalas, apimęs daug platesnę sritį negu jo pavadinimas sako. Čia žymieji ne tik Amerikos, bet viso pasaulio vyrai ir moterys apibūdina savo pasaulėžiūrą, ypatingai savo ryšį su Dievybe.

išmokti mylėti ir suprasti

Sustokime ties eile pareiškimų apie maldą. Buvęs Pietų Dakotos gubernatorius

Joe Foss skelbia: "Jeigu žmogus meldžiasi, jis niekada nepasilieka vienvėje. Malda atneša ramybę ir tinkamą pažiūrą į visas mūsų problemas. Mūsų rūpesčiai ir baimė sumažėja Didžiosios Būtybės šviesoje. Nežiūrint mūsų gyvenimo padėties, išmokti melstis reiškia išmokti mylėti ir suprasti. Visų žmogaus silpnybių pagrindas yra Kristaus nebuvimas mūsų kasdieniniame gyvenime. Niekas pasaulyje nėra taip paprasta ir našu kaip malda. Jai nereikia jokio specialaus laiko, jokios specialios vietos, jokių specialių pastangų. Tačiau ji padeda mums pažinti save pačius ir Dievą. To neįmanoma pasiekti kitais keliais. Malda yra asmeniškąs dalykas. Nesant jos mūsų gyvenime, mes nesame pilnos asmenybės".

Buvęs Vakarų Virginijos teisėjas *Ben Moore* pabrėžia, kad malda yra mūsų pakėlimas į harmoningą sąlytį su Dievu.

Dr. *Morris Silverman*, priminęs, kad ne visos maldos išklausomos, vis dėlto pažymi: "Chirurgai mums sako.

kad visiems kitiems dalykams esant lygiai tokiems pat, pacientas, kuris tik ir meldžiasi, duoda daugiau išgijimo vilčių".

Vidinis persiorientavimas

Buvęs J.A.V. viceprezidentas *Henry A. Wallace* skelbia nuomonę, kad tikroji malda padeda žmogui vidiniai persiorientuoti link Dievo. Savo pažiūrą šiuo klausimu jis taip formuluoja: "Ką aš noriu pasakyti, yra tai, kad malda yra svarbi; tačiau yra daug maldos būdų, ir kasdieninis darbas Dievo dvasioje yra vienas iš jų".

J.A.V. senato daugumos vadas *Lyndon B. Johnson* prisimena, kaip jisai 1955 m. buvo gavęs širdies ataką ir kaip daugelis žmonių siuntė jam pranešimus, kad už jį meldžiasi. Jis tam priduria labai daug reikšmės, sakydamas: "Aš žinau, ką kitų maldos man padarė. Nėra galingesnės jėgos kaip malda. Nėra didesnio jėgos ir naujo ryžto šaltinio žmogui kaip kasdieninis bendravimas su Aukščiausioje Būtybe".

Religinius pergyvenimus didžiai vertina pramonininkas *John D. Rockefeller*, rašydamas: "Tikiu išmintingiausią ir visus mylintį Dievą, koku vardu Jis bebūtų vadinamas; tikiu, kad žmogaus aukščiausias pasiekimas, didžiausia laimė ir svarbiausias naudingumas yra randamas, gyvenant harmoningame sutarime su jo valia".

Pakeisti save

Įdomią pažiūrą į malda skelbia buvęs *Newberry* kolegijos profesorius dr. *Paul J. Heisey*: "Apskritai imant, man nepatinka apie malda galvoti, kaip apie bandymą pakeisti Dievo valią. Jo valia yra tobula, tai kam gi aš ieškočiau jos pakeitimo? Malda yra pastangos pakeisti mano paties valią,

kad ji būtų didesnėje harmonijoje su Dievo valia. Maldoje kalbėdamas su Dievu, aš galiu pakeisti savo valią. Malda aš siekiu pakeisti save. Reikia ir pačiam stengtis siekti to, ko meldžiame. Mes negalime Dievo ko nors prašyti, drauge ir patys nedarydami visko, kas yra mūsų galioje, kad mūsų siekimas būtų įvykdytas. Malda reikalauja veikimo, bendradarbiavimo ir pasivedimo."

Žmogaus atsakomybę ypatingu būdu iškelia Krikščionių Laisvės Fondo prezidentas dr. *Howard E. Kershner*: "Pasaulis, mano drauge, būtų mažiau beturįs, jeigu tu nebūtumei gimęs. Tu kai ką įnešei, ko nebuvo prieš tavo atėjimą. Tas *kai kas* yra iš Dievo ir yra brangesnis už bet kokią vertybę. Jeigu tu nepasistengi savo įnašo išvystyti pagal savo sugebėjimus ir jeigu stropiai neieškai brandinti ir ugdyti savo talentų, tu sukliudai apsireikšti Dievo atspindžiui, užtvėnkdamas vieną kanalą, kurio Jis reikalingas ir dėl ko Jis tave siuntė į pasaulį, kad tas trūkumas būtų pašalintas. Niekas tavo vietos negali užimti, ir jeigu tu apsileisi, nuostoliai bus nebeatitaisomi... Žmogus yra aukščiausias tada, kai jis būna ant kelių. Šioje padėtyje jis išauga ligi pat dangaus. Žmogus, kuris savo gyvenimu labiausiai priartėja prie harmonijos su Dievu, labiausiai iškyla kaip Dievo tarnas... Labiausiai nusižeminęs gali pagauti Dievo jėgą ir ją panaudoti pasaulio atpirkimui ir išganymui".-

Dr. Preston Bradley sako, kad maldos įpročio ugdymas yra sėkmingiausias būdas sustiprinti save prieš materializmą.

Maldos viršūnės

Dr. Frank H. Caldwell taip nusako maldos tobulumo viršūnes: "Aukščiausiai-

V. Balukienė

Aš užaugsiu

sio ir tobuliausio laipsnio pasiekusi malda ne tiek ieško Dievo valią pakenkti ir pritaikyti mūsų norams, kiek mūsų norus ir visą mūsų gyvenimą pritaikyti Dievo valiai. Tada mes pasiekiamo maldos viršūnes, kai tikrai galime sakyti *tebūnie Tavo valia* – ne šaltai pasiduodami gyvenime neišvengiamybei, bet pasitikėjimo nuotaikoje – Dievo išminčiai, meilei ir gailėstingumui". Toliau autorius pasakoja šį tą iš savo atsiminimų: "Savo neužmirštamoje kalboje apie maldą, mano girdėtoje prieš daugelį metų, kalbėtojas pasakė, kad tada, kai Dievas gali ištiesti savo ranką ir daryti su mūsų gyvenimu, ką nori, mes galime ištiesti savo ranką ir pasiekti, ko norime iš Dievo, nes tada Dievo valia

ir mūsų valia yra tik viena valia. Bet tai galima pasiekti, tik užkopus į maldos aukštybes".

Kaip deimantas saulėje...

Prasmingai apie maldą yra kalbėjęs kun. *Caroll L. Hinderlie*, tvirtindamas, kad "malda tai nėra gabus žaidimas laimėti malones iš Dievo, bet yra sielos poilsis Dievo gerume. Malda, kuri mums duoda suprasti, kad Dievas yra mūsų ir mes esame Jo, padeda išspręsti daug gyvenimo problemų. Tada mes visiškai pasivedame Jam, nebesirūpindami, ar mes susilauksime tų dalykų, kurių prašėme, ar ne. Kai mes turime Jį, tai Jo dovanos mums ne tiek svarbios, nes juk davėjas yra daugiau negu jo dovanos. Tikra malda yra deimantas saulėje. Kai tik jis pagauna šviesą, nuolat atskleidžia jos naujus atspalvius."

Dr. *Ferdinand M. Isserman* nurodo psichologinę maldos prasmę, sakydamas, kad malda negali sutaisyti sulūžusio tilto, bet ji gali pagydyti palūžusią širdį.

Rašytojas *Faith Baldwin* iškelia maldos įtaką žmogaus suraminimui: "Vienas dalykas, labai veiksmingas maldoje – tai toji vidinė ramybė, kuri gali pasireikšti ir išoriniai, nepaisant, kokios būtų mano gyvenimo aplinkybės ir kaip gilūs būtų mano rūpesčiai".

Filosofijos ir literatūros daktaras *Frank Lissenden Eversull* pabrėžia užtariamąsios maldos vertę: "*Melski už mus* – tai auksinis raktas, kuris atidaro didžiulį tikėjimo, vilties ir meilės duris".

Senatorius ir radijo žvaigždė

Senatorius *Irving M. Ives* prisipažįsta: "Meldžiuosi aš kiekvieną vakarą, ir taip visą gyvenimą malda mane stiprina. Negaliu įsivaizduoti, kaip ga-

Juozas Vaišnys, S. J.

"PROTESTANTIŠKAS" ŠV. RAŠTAS?

Skaitytojas A. Z. klausia, koks yra skirtumas tarp katalikų ir protestantų išleisto Šv. Rašto. Šiame krašte dažnai pasitaiko, kad ateina koks nors sekantas ir siūlo pirkti jų išleistą Šv. Raštą. Kai kurie sako, jog Šv. Raštas visados yra tas pats, visai nesvarbu, kieno jis išleistas. Kiti aiškina, kad protestantų išleistame Šv. Rašte kai kurios vietos yra pakeistos. Kaip yra iš tikrųjų?

Pirmiausia norėtume patarti, kad dar kartą paskaitytumėte šių metų "L. L." 1 - mame numeryje esantį

straipsnį, vardu "Švento Rašto prieštaravimai?", kur yra kalbama apie Šv. Rašto vertimo sunkumą ir sudėtingumą. Norint gerai išversti Šv. Raštą, perduodant kiton kalbon ne tik atskirus žodžius bei sakinius, bet ir tikslią mintį, reikia būti labai išsilavinusiam ne tik senovės kalbose, bet ir anų laikų istorijoje bei papročiuose. Tad Katalikų Bažnyčia labai griežtai prižiūri Šv. Rašto vertimus ir jo spausdinimą moderniomis kalbomis. Ji draudžia tikintiesiems skaityti tuos Šv. Rašto vertimus, kurie nėra jos patvirtinti, kuriuose nėra "Imprimatur".

lėčiau eiti gulti, pirma nepuolęs ant kelių ir neprisiartinęs prie Jo. Man gaila to žmogaus, kuris neišmoko pažinti, kaip galinga jėga yra malda. Žmogus, kuris nesimeldžia, yra plikas ir vienišas. Jis paliktas vienas su savo abejonėmis, trūkumais ir baime, kas jo laukia ateityje".

Radijo ir televizijos žvaigždė **Arthur G. Linkletter** taip pasakoja: "Ar aš dirbu kaip radijo programos vykdytojas, ar kaip socialinės srities darbininkas, ar veikiu politikoje, ar mokytojauju — mano tikslas yra padėti žmonėms pažinti, kad jie yra dalis to to-

bulo plano, kurį pirma nubrėžė Dievas, ir kad, siekdami Jo nužymėto idealo, mes privalome atlikti mums pavestą dalį."

Baigsime Alleghany bendrovės prezidento **Allan Price Kirby** žodžiais: "Taip," maldos jėga yra didelė. Aš pasimesčiau be jos. Jeigu žmonės daugiau jai atsidėtų, šis pasaulis mums visiems būtų daug geresnis. Geriausias kelias pradėti — eiti į bažnyčią. Būdami jauni, mes einame į mokyklą mokytis skaityti ir rašyti. Dar svarbiau, kad mes eitume į bažnyčią mokytis, kaip garbinti Dievą".

Nors protestantai nepripažįsta kانونiškomis (tikromis) visų Šv. Rašto knygų, kurios buvo pripažintos Tridento Visuotinio Susirinkimo, tačiau dažniausiai jas įdeda į savo Šv. Rašto leidimus. Bet kartais jų Šv. Rašto knygos gali būti ir sužalotos ar blogai išverstos. Juk visi žino, kad yra labai daug įvairių protestantiškų sektų, viena nuo kitos visai nepriklausančių, kurios ir Šv. Raštą gali įvairiai suprasti bei skirtingas jo laidas paruošti.

Nors protestantiškose Šv. Rašto laidose būtų paduotas pilnas tekstas ir vertimas būtų labai geras (o tokių tikrai yra!), bet vis tiek paprastiems tikintiesiems Bažnyčia draudžia tokias Šv. Rašto laidas skaityti, nes jose paprastai nebūna autoritetingo sunkesnių Šv. Rašto vietų paaiškinimo, o be to paaiškinimo žmonės gali kai kurias mintis labai klaidingai suprasti.

ĮVAIRŪS NEAIŠKUMAI

Skaitytojas B. B. pateikia eilę jam nesuprantamų klausimų:

1. Ar katalikas gali laidotis, kur jam patinka? Juk daug Čikagos lietuvių, kurie visą gyvenimą buvo uolūs katalikai ir žymūs veikėjai, nukeliavo į tokias kapines, kur laidojami bedieviai ir komunistai. Ar žmonės, gyvi būdami, negalėtų testamente įrašyti, kur jie nori būti laidojami?

2. Ar katalikas gali duoti savo mirusio šeimos nario kūną daktarų tyrimams? Juk katalikų religija moko, kad kūnai kelsis iš mirties.

3. Kai jaunuoliai neapgalvoję susituokia su kitų tikybų nariais, ar gali vėliau Bažnyčios įstatymai leisti jiems skirtis, nors jungtuvės buvo įvykę katalikiškoje bažnyčioje?

4. Teko girdėti, kad kai kurie vyskupai liepia aukštesniosioms mokykloms priimti ir juodosios rasės jaunuo-

lius. Kokių žygių katalikai prieš tokį liepimą turėtų imtis?

Į šiuos trumpus klausimus paeiliui trumpai ir atsakysime.

1. Katalikai privalo laidotis tik katalikiškose kapinėse. Nekatalikiškose kapinėse jie kartais laidojami kaip tik dėl to, kad savo testamente to pageidavo. Tokio numirėlio paprastai neveda iš laidojimo koplyčios į bažnyčią, bet tiesiog į kapines, nes galima prileisti, kad tas žmogus, jeigu atsisakė katalikiškų kapinių, nenori jokių reikalų turėti nei su pamaldomis bažnyčioje. Kartais yra leidžiama nekatalikiškose (tautinėse) kapinėse laidoti tik tokį žmogų, kuris yra praktikuojantis katalikas, bet nori tose kapinėse laidotis tik dėl to, kad ten yra palaidoti kiti jo namiškiai.

2. Bažnyčia nedraudžia duoti mirusiųjų lavonų moksliniams tyrimams, nes tai gali labai daug naudos atnešti žmonijai. Su kūnų prisikėlimu tai nieko bendra neturi. Juk kelsis net ir tie kūnai, kurie yra į dulkeles išskaidyti atominės bombos. Kaip Dievas tas dulkeles surinks – Jis geriau žino negu mes.

3. Nors Bažnyčia nepageidauja, kad katalikai tuoktųsi su kitų tikybų nariais, bet jeigu yra reikalas, gavus dispensą, jie gali būti tuokiami katalikiškoje bažnyčioje. Tokios vedybos yra pilnai galiojančios ir jokiais bažnytiniais įstatymais negali būti panaikintos.

4. Katalikų Bažnyčia visuomet moko, kad visų rasių ir visų tautybių žmonės yra lygūs, todėl visuomet kovojo ir kovos prieš diskriminaciją.

ARGI PRIVALAU APLEISTI MOTINĄ?

Mielasis Vytatau!

Suprantu ir atjaučiu Tavo keblią būklę. Jau seniai trokšti stot į vienuo-

lyną, bet niekaip nedrįsti padaryti nelaimingos Tave labai mylinčios motinos, kuri jokių būdu nenori Tavęs išleisti. Kągi aš galiu Tau patarti? Kadangi nori stoti į jėzuitus, tai mano patarimas galėtų atrodyti įtartinas, jog man nerūpi nei Tavo, nei Tavo motinos labas, o tik savojo vienuolyno prieauglis. Todėl į tavo laišką atsakau šv. Bernardo iš Clairvaux žodžiais. Vienam kaip ir Tavo būklėje esančiam jaunuoliui jis rašė:

"Tavo motinos meilė vis neleidžia Tau apleisti jau seniai paniekinto pasaulio. Ką galiu Tau patarti? Ar liepti mesti savo motiną? Tai atrodo kruvinai žiauru. Ar pasilikti su ja? Bet tai nebūtų gera jai pačiai – juk ji taptų savo sūnaus pražuvimo kaltininkė. Ar patarti tarnauti ir Kristui ir pasauliui sykiu? "Niekas negali tarnauti dviem valdovam" (Mt. 6, 24). Kadangi Tavo motinos priešinimasis šiuo atveju yra priešingas Tavo paties išganymui, tai jis yra priešingas ir jos pačios geriausiems norams. Juk ji negali norėti Ta-

vo pražūties. Jei Tu ją tikrai myli, tai turi ją palikti *dėl jos pačios labo*, kad dėl jos nepaliktum Kristaus ir netaptum jos pražuvimo priežastimi. Kaip ji galės išvengti savo pražūties, jeigu jai bus leista pražudyti savo pačios pagimdytąjį sūnų? Aš taip parašiau, gailėdamasis tavo natūralaus prisirišimo prie motinos. Bet tie "žodžiai yra tikri žodžiai ir verti priimti" (1 Tim. 1. 15)! Ir kai yra nedoras dalykas paniekinti savo motiną dėl žemiškų išskaičiavimų, tai yra tikra meilė ir pagarba ją palikti dėl Dievo. Nes kurs pasakė: "Gerbk savo tėvą ir motiną" (Mt. 15, 4), tas pats pasakė: "Kas myli savo tėvą ir motiną labiau už mane, tas nėra manęs vertas" (Mt. 10, 37).

Tavo pasirinkimas, Vytautai, nėra tarp motinos ir vienuolyno, o tarp motinos ir Dievo.

Teduoda Tau Viešpats reikalingos išminties ir drąsos!

Tavo Kristuje,

J. Kidykas, S. J.

NAUJI DOKUMENTAI APIE GENEZĘ

KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. J.

Kokia yra Genezės prasmė?

"L.L." Redaktorius gavo keletą atsiliepimų apie neseniai atspausdintą straipsnį, antrašte "Pasaulio ir žmogaus kilmės paslaptis" (L. L., 1960, No. 1). Ypač sielų ganytojai teiravosi, ar iš tiesų galima taip aiškinti Genezės knygą, ar toks aiškinimas derinasi su 1909 m. Pontifikalinės Biblinės Komisijos potvarkiu.

Tame potvarkyje buvo pasakyta, kad Genezės knyga turi būti aiškinama *istorine tiesiogine prasme* ("tiesio-

gine prasme, t. y. pats autorius tiesioginiai tokią prasmę suteikė; *istorine*, t. y. apie faktus; čia pastebėtina, kad tiesioginių prasmų yra įvairių: pvz. jei autorius kalba apie faktus, naudodamas "metaforinę kalbą, jis vartoja *metaforinę istorinę tiesioginę prasmę*; iš žemiau cituojamų dokumentų matyti, kad Genezės pirmieji skyriai taip ir yra parašyti).

Tame potvarkyje Komisija nenusprendė, *kokia* istorine tiesiogine prasme Genezės knyga yra aiškinama. Tik paminėjo, kad Genezėje yra dalykų

alegoriškai išreikštų (žr. Denzinger, *Enchiridion Symbolorum*, nn. 2125-2126).

Tad tas potvarkis nepatvirtino pažodinio - paviršutiniško aiškinimo, būtent, kad viskas 5vyko, kaip parašyta, net iki paskutinių detalių.

Praėjus lygiai 40 metų, tos pačios Komisijos sekretorius Tėv. J. A. Vosté oficialiame laiške Paryžiaus arkivyskupui kardinolui Suhard'ui pareiškė, kad 1909 m. potvarkis "visiškai nekliaudo tolimesniam, tikrai moksliškam šių problemų nagrinėjimui *pagal paskutiniųjų 40 metų atradimus*." Gi tie atradimai kaip tik vis labiau akcentuoja, kad Genezės knygos pirmieji skyriai pagrindinėse tiesose yra istoriški, o aprašymo būde simboliški. Tą patį sumini šis oficialus laiškas. Tą patį, beveik pažodžiui cituodamas šio laiško vietą, pakartoja Pijus XII savo enciklikoje "Humani Generis":

"Šis laiškas aiškiai parodo, kad vienuolika pirmųjų Genezės knygos skyrių, nors jie tiksliai neprisitaiko prie istorinės kompozicijos taisyklių, vartotų didžiųjų graikų, lotynų, o taip pat ir mūsų laikų istorikų, tačiau, nežiūrint to, *priklauso istorijai tikrąja prasme*, kuri egzegetų dar turi būti studijuojama ir nustatoma; tie patys skyriai *paprasta bei metaforine kalba, pritaikyta žemos kultūros galvosenai, pateikia principines tiesas, kuriomis yra pagrįstas mūsų amžinasis gyvenimas, o taip pat žmonijos bei išrinktosios tautos kilmės aprašymą*."

Iš šių žodžių matyti, kad dėl paskutinių dešimtmečių mokslinės pažangos tiek pati Biblinė Komisija, tiek popiežius Pijus XII pabrėžė specialų Genezės knygos žanrą: pagrinde — istorišką, tačiau išreikštą "paprasta bei metaforine kalba".

Tad kas yra istoriška? Pagal enciklikos citatą bei teologų aiškinimą tikrai istoriškos yra pagrindinės tiesos, pvz. pasaulio sukūrimas, pirmojo žmogaus sutvėrimas sielos įkvėpimu, pirmųjų tėvų nupuolimas ir t.t. Jos Bažnyčios yra paskelbtos tikėjimo tiesomis. Gi vaizdingos detalės, teologų nuomone, priklauso metaforinei kalbai ir dėl to nelaikytinos faktais; pvz. kad Adomo kūnas buvo tikrai nulipdytas iš molio.

Prisilaikant tų dėsnių, aname straipsnyje apie žmogaus kilmę ir buvo išdėstyta, kas Bažnyčios yra patvirtinta kaip pagrindinės tiesos, kokie yra teologų aiškinimai ir kas tik jų siūlomos hipotetinės - evoliucinės teorijos.

Kas auklėjo Adomą?

Gerb. Skaitytojai, p. J. Z., savo laiške iškėlėte klausimą, ar nebūtų teisingiau manyti, kad siela buvo įkvėpta jau suaugusio gyvio kūnui, nes, Jūsų nuomone, pirmasis žmogiskasis kūdikis gali būti išauklėtas tik žmonių. Jūs, atrodo, sutiktumėte, kad fizinis užaugimas problemos nesudaro. Tačiau klausiate: o kaip su protiniu bei moraliniu išsivystymu?

Įdomi pastaba. Tačiau tai problemai atsakymą surasti nesunku. Juk žmogus turi sielą su įgimta protine bei moraline orientacija. Siela, kaip ir kiekvienas gyvybinis principas, veikia iš savęs. Auklėtojai tėra tik pagelbininkai. Vaikas ir be jų gali dvasiškai bent esminiuose dalykuose išsiauklėti. Ir suaugusio pavidale sukurtas žmogus nebūtų sutvertas jau išauklėtas, bet, panašiai kaip su atbundančiu protu vaikas turėtų pradėti savo protinę bei moralinę odiseją nuo pat pradžios (be to, jo kūnas, paimtas iš suaugusio gyvio, būtų jau gyvuliškai

prie šeimos židinio

TĖVŲ ROLĖMS BESIMAIŠANT

P. ALŠĖNAS

V MOGUS dažnai stebi įvairius sceninius vaidinimus, žiūri filmus kinų ekranuose, domisi geresnėmis televizijos programomis. Visa tai jį žavi tik tada, kai tų vaidinimų artistai yra gerai pasiruošę ir gerai atlieka savo roles, kai jie vaidina tas roles, kurios jiems labiausiai tinka. Jeigu artistai pradėtų blaškytis, kaitaliotis rolėmis ir vaidinti ne tai, kas jų sugebėjimui ir charakteriui geriausiai tinka, tai iš tų sceninių programų nebūtų daug naudos ir jos žiūrovams nepatiktų. Vaidiniame kiekvienas artistas turi būti savo vietoje.

Šios trumpos pastabos tinka ne tik vaidinimams, bet ir kasdieniniam, realiam žmogaus gyvenimui. Ypač tai sakytina apie šeimos gyvenimą, kurioje

kiekvienas turi būti savo vietoje, kiekvienas turi turėti savo skirtingą rolę. Nuo šio dėsnių laikymosi dažnai priklauso šeimos laimė ir sugyvenimas. Deja, dažnai žmonės to nepaiso, ypač šiam Šiaurės Amerikos kontinentui. Moterys čia galvotrukčiais vežasi vyrus, norėdamos visiškai su jais susilyginti, o gal ir pralenkti. Moterys dėvi vyriškus rūbus, rūko cigaretes, geria svaiginamuosius gėrimus, neatsižvelgdamos į saiką. Lygiai taip, kaip ir vyrai. Jos trumpai kerpasi plaukus, dirba įstaigose ir fabrikuose šalia vyrų. Iš praktikos matome, kad tai neneša nieko gero.

O dar tragiškiau, kai ir šeimoje pradeda maišytis tėvo ir motinos pareigos. Kartais motinos nori visiškai paneigti tėvo rolę šeimoje, pačios imdamosis viską diktuoti ir tvarkyti, vaikų akivaizdoje žemindamos tėvo autoritetą.

Pažvelkime, ką šiuo reikalu sako žymieji mokslo žmonės. Štai Vienoje gimęs, buvęs nacių koncentracijos stovykloje, 1939 m. atvykęs į Ameriką ir dabar dėstęs psichologiją Čikagos universitete, dr. Bruno Bettelheim taip sako:

išsivystęs; dėl to mokslininkai teikia pirmenybę teorijai, svarstančiai žmogaus kūno išsivystymą iš gyvio embriono). Čia dar paminėtini du faktai: 1) pradžioje buvo ne vienas, bet du žmonės; jų tarpusavio santykiavimas turėjo daug reikšmės jų dvasiniam išsivystymui; 2) jie buvo apdovanoti antgamtinė Dievo malone.

— Šiandien daugelyje šeimų tėvai yra virtę pastumdėliais. O iš tikrųjų kiekvienoje šeimoje turėtų būti viršininkas. Juo turėtų būti ne kas kitas, o tik tėvas. Motina šios pareigos niekad negalėjo ir negalės tinkamai atlikti.

Profesorius yra parašęs porą labai rimtų psichologinių veikalų: "Love is not enough" ir "Truants from life". Jis yra trijų vaikų tėvas. Labai daug yra sekęs ir studijavęs ne tik savo tėvo, bet ir daugelio kitų tėvų jausmus ir pareigų sritį. Jo manymu, kol tėvai jautėsi tėvais, jų įtaka vaikams buvo labai didelė. O dabar, kai jam darosi vis sunkiau ir sunkiau būti tėvu negu motinai motina, jo įtaka vaikams labai sumažėjo. Tai esą ypatingai dėl to, kad vyro ir moters rolės labai maišosi. Moterys dabar atlieka daug vyriškų darbų, todėl jos laukia, kad vyrai atliktų moteriškuosius.

— Paimkime vaikų priežiūrą šeimoje, — rašo prof. Bettelheim, — nesuskaitytoji daugybė šeimų tėvas tapo tik "mažasis motinos padėjėjas". Ji vyrui dažnai sako: "Kodėl tu nepakeitai vaikui vystyklų? Kodėl jo neaprengi? Žiūrėk, kad pamaitintum vaiką, kai aš išėsiu į krautuvę". Tad dabartinis tėvas yra tapęs lyg auklė šeimoje. Tačiau tai yra labai neišmintinga. Juk vyro nei fiziologija, nei psichologija nėra tam pritaikyta. Visa tai jis daro tik iš bėdos ir iš didelio reikalo.

Žinoma, kartais yra būtina tėvui atlikti šias pareigas, kai motina būtinai turi išeiti ar dėl kitų priežasčių negali pasirūpinti vaiko priežiūra, bet tai tik išimtis. Jeigu tėvas yra įkinkomas į nuolatinės auklės pareigas, jis negali šeimoje atlikti vyro ir tėvo pareigų.

Profesoriaus manymu, motinos, kurios stengiasi didžiąją dalį savo ruošos darbų arba vaiko priežiūrą perleisti tėvui, žemina pačios save. Motinos ir

tėvo pareigų maišymas šeimoje daro blogą įtaką ir vaikams. Mergaitėms ir berniukams pasidaro visiškai neaišku, kokios pareigos jų laukia ateityje, kai užaugs. Toliau jis sako, kad šeimoje gražiausiai tėvo pareigos pasirodo šiais atvejais:

1. uždirbant šeimai pragyvenimą;
2. esant šeimos autoritetu ir galva;
3. visose aplinkybėse šeimą užtariant ir ginant;
4. esant šeimos moraliniu autoritetu, kurio reikalavimai ir net pageidavimai visiems šeimos nariams privalomi.

Deja, visa tai Šiaurės Amerikoje gal jau liks tik balsas tyruose, nes šeimų padėtis čia jau per toli nužengusi bloga kryptimi. Šiame krašte, anot vokiečių priežodžio, yra "lengva tėvu patapti, bet labai sunku juo būti". Jei gu tėvas šeimoje bus tėvu, o jo švelnus žodis bus priimamas kaip įstatymas, tada šeimoje ir jo įtaka bus didelė. Šeimos nariai, kilus įvairioms problemoms, turės į ką kreiptis ir galės ant jo stipraus peties galvą priglausti.

Kad nereikėtų remtis tik minėto profesoriaus nuomone, pažvelkime, ką kiti šiuo klausimu sako. Amerikietis teisėjas S. Leibowitch šitaip teigia: "Dėl nepilnamečių nusikaltėlių didžiąja dalimi reikia kaltinti modernios šeimos sistemą, kurioje vyrauja ir vado-vauja motina, o ne tėvas. Tenai, kur motina vienu ar kitu atžvilgiu mažina tėvo autoritetą vaikų akyse, ji pati spiria akmenis iš pamato, ant kurio vškai stovi". Toliau jis nurodo, jog Italijoje nepilnamečių nusikaltėlių skaičius yra mažiausias pasaulyje dėl to, kad tenai jaunimas ypatingai gerbia tėvo autoritetą. Net ir mažiausiai išsilavinusiuose sluoksniuose tėvo auto-

Dalė Koklytė

AREN'T WE WONDERFUL

Tai yra vokiečių farsas, pajuokias juos pačius. Nors jis yra statytas Amerikos publikai su pritaikytais paaiškinimais anglų kalba, tačiau filme yra vartojama vokiečių kalba. Čia yra parodoma Vokietija, ne tiek iš politinės, kiek iš humanitarinės pusės, nuo pirmojo pasaulinio karo iki dabartinio jos atstatymo. Veikalas apima kelių žmonių gyvenimą vieno tipiško mažo Vokietijos miestelio rėmuose.

Įdomu, kaip nuostabiai įstengta nupiešti toks pilnas ir vaizdus to meto visos Vokietijos gyvenimas, tepristatant tų kelių atstovaujančių asmenų gyvenimo ištraukas. Atrodo, kad norėta parodyti, kas Vokietiją privedė prie antrojo pasaulinio karo griuvėsių ir kaip jie sugebėjo iš jų atsistatyti. Nors visa tai ir skamba kaip viešas kvietimas atleisti tiems, kurie ne-

ritetas yra pripažįstamas ir jo nesiima ginčyti nei žmona, nei vaikai.

Šią tiesą pripažįsta ir įtakingos moterys. Australijos Tautinės Moterų Tarybos Pirmininkė R. T. Breen šiuo klausimu taip išsireiškia: "Mes čia, Australijoje, turime gerai įsidėmėti, kad Amerikoje smarkiai įsigali matriarchatas (moters viešpatavimas), tai gali įvykti ir mūsų krašte. Tačiau to pasekmės būtų labai žalingos. Tai pakeistų ir poblogintų santykius ne tik tarp vyro ir žmonos, bet ir tarp tėvų ir vaikų".

žinojo, ką daro, bet vis dėlto netrūksta ir savotiško pasididžiavimo, kylančio iš tų pačių griuvėsių.

THE SEVENTH SEAL

Švedų gamybos įdomus filmas, paruoštas ir surežisuotas pagarsėjusio filmų srityje švedų menininko Ingmar Bergman. Bergmanas čia puikiai išnaudojo visas fotografijos galimybes išvystyti savo pasirinktai temai, suteikdamas tikrai išpūdingą kūrinį. Jis labai sėkmingai sugeba panaudoti fotografavimo techniką, norėdamas iškelti ar pabrėžti kokią nors mintį.

Šiuo atveju yra iškeliama problema, kaip žmogus ieško Dievo. Ši problema statoma šalia gyvenimo esmės ir jo būdo ieškojimo. Veiksmas vyksta viduramžiais, kryžiaus karų ir įvairių epidemijų šešėlyje. Vyriausias veikėjas yra riteris, kuris su savo tarnu po dešimt metų sugrįžta namo į Švediją iš kryžiaus karų. Riteris nusivylęs, pavargęs ir mirties persekiojamas, bet vis dar nepasiruošęs mirti. Jis dar neapsisprendęs esminiais savo gyvenimo klausimais, į kuriuos ieško atsakymo visą savo gyvenimą, bet vis nesuran-da. Jo svarbiausia problema — abejojimas Dievo buvimu ir amžinybe. Jį kamuoja mintis, kad jo tikėjimas yra pagrįstas jausmais, o ne žinojimu, ir kad jis negali atrasti konkretaus įrodymo pašalinti savo abejojimams žiaurioje gyvenimo aplinkoje. Norėdamas pratęsti savo gyvenimą šiai problemai išspręsti, jis pri-

kalba mirtį žaisti su juo šachmatais. Iš mirties rankų išsisukti jam nepasiseka, tačiau pratęstą laiką jis sunaudoja labai vaisingai, ieškodamas atsakymų į savo klausimus.

Filme yra vartojama labai daug simboliškos. Ir filmo pavadinimas yra paimtas iš šv. Jono Apokalipsės. Bendrai, filmas gana painus, nes yra įvelta visa eilė teologinių ir filosofinių klausimų. Riterio problemoms aiškaus atsakymo filme nėra, lyg prisibijant užgauti tuos, kurie su jo atsakymu nesutiktų. Viskas baigiasi kažkokiu beviltišku pasidavimu tam, kas bus, arba kiekvienam paliekama išspręsti minėtus klausimus taip, kaip jam labiau patinka, kaip jis galvoja ar nori galvoti.

THE CRANES ARE FLYING

Tai rusų statybos filmas, atsiųstas čia pagal 1957 m. susitarimą su Amerika pasikeisti kultūrinio pobūdžio darbais. Amerika Rusijai nusiuntė savo filmą „Marty“.

Būtų klaidinga manyti, kad šiame rusų filme, kaip paprastai, yra daug komunistinės propagandos. Čia tos propagandos gal yra tik tiek, kiek jos gali tilpti jaunos septyniolikosmetės rusės pergyvenimuose, prarandant tėvus bombardavimo metu ir išlydint sužadėtinį į karą, iš kurio jis negrižta. Tai tikrai gražiai pastatytas filmas, parodąs, kad ir rusai pergyveno karo sunkumus ir skaudžiai kentėjo bei tebekenčia skaudžias politikos ir karo pasekmes.

OUR MAN IN HAVANA

Anglų filmas su žinomu artistu Alec Guinness. Tai pilna intrigų komedija, vykstanti Kuboje prieš paskutinę revoliuciją, kai paprastas siurblių pardavėjas paskiriamas anglų saugumo ministerijos specialiu agentu Havanoje. Tačiau savo lakia vaizduote ir naivumu jis labai įsivelia į špionažo reikalus, duodamas priežastį visai eilei žmogžudysčių ir beveik sukeldamas anglų vyriausybę prieš Kubą. Komedija tipškai angliška, pasižyminti

savo perdėtu ramumu ir juokingomis manieromis. Pasirinkta tema įdomi ir intriguojanti, bet, gaila, neįtikinanti.

PLEASE DON'T EAT THE DAISIES

Tiek komedija, tiek tragedija siekia to paties tikslo – sudominti žiūrovą. Skirtumas yra tas, kad komedija to siekia, iškeldama visa tai, kas nesąmoninga ir atsitiktinai juokinga, o tragedija gilinasi į emocinius žmogaus pergyvenimus. Pirmosios pabaiga būna paprastai laiminga, o antrosios – nelaiminga.

„Please don't eat the Daisies“ yra nauja šeimyninė komedija, kurioje keturi maži sūnūs savo išdaigom dažnai tėvus pastato į juokingą ir nemalonią padėtį. Ši komedija tikrai dvelkia šviežumu ir nuoširdumu.

Lygiagrečiai su vaikų problema vystosi ir tėvo (David Niven), kylančio dramos kritiko, komplikotas kopimas į viršūnes. Tarp jų stovi motina (Doris Day), gyva ir apsikri moteris. Ji gana realiai žiūri į vaikų išdaigas ir supranta, kad vaikai liks vaikais, pilni energijos ir visokių negirdėtų prasimanymų jai sunaudoti. Ji puikiai sugeba išlaikyti pusiausvyrą tarp savo vyro, vaikų ir visos aplinkos, niekad nepamesdama humoro ir nepritrūkdamas gerų sumanymų.

Veiksmas vyksta Niujorke, dramos kritiko (David Niven) šeimoje. Jo problemos prasideda tada, kai jis ima dirbti kritiko darbą ir, gavęs patį pirmąjį uždevinį, sukritikuoja gero draugo muzikinį veikalą, o drauge ir žymios žvaigždės vaidybinius gabumus. Čia ir kyla įtempimas tarp jo ir teatro žvaigždės, kuri, sužavėta jo drąsa, mėgina jį prisivilioti. Bet ir draugas, norėdamas atsilyginti už savo veikalo nepalankią kritiką, klastingu būdu duoda žmonai (Doris Day) pastatyti jos vyro seniai rašytą labai silpną dramą dramos mėgėjų būrelyje.

Nors čia padėtis pradeda labai komplikotis, tačiau pabaiga, kaip ir visose komedijose, yra laiminga. Šios komedijos veikėjai, pasimokę iš gyvenimo, tampa gudresni ir laimingesni.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Juozas Švaistas. JO SUŽADĖTINĖ. 1959 m. "Draugo" konkurse premijuotas romanas. Išleido Liet. Knygos Klubas. Aplankas dail. J. Pilipausko. 394 psl., kaina \$4.00. Autorius šiame romane mėgina atkurti dr. Vinco Kudirkos gyvenimą, iškeldamas jo nuopelnus, bet nevengdamas paminėti ir silpnybių.

Vytautas Alantas. TARP DVIEJŲ GYVENIMŲ: Romanas iš Lietuvos partizanų gyvenimo ir veiklos. Išleido Liet. Knygos Klubas. Aplankas dail. A. Korsakaitės. 462 psl., kaina \$4.50. Šiame romane yra atvaizduota, galima sakyti, viso dabartinio Lietuvos gyvenimo siekimai.

Akademiniis Skautų Sąjūdis skelbia JAUNIMO LITERATŪROS KONKURSA

1. Už geriausią prozos kūrinį — 150 dol. Prozos kūrinys gali būti apysaka, feljeto nas, novelė ar kitas veikalas, priklausąs grožinei literatūrai. Kūrinio ilgumas — 2000 — 8000 žodžių.
2. Už geriausią poezijos kūrinį — 150 dol. Poezijos kūrinys gali būti eilėraštis ar jų grupė arba epinio, lyrinio ar humoristinio žanro poema, 200—1500 žodžių ilgumo.
3. Už geriausią prozinį rašinį — 150 dol. Prozinis rašinys — neilgesnis 4000 žodžių — originalus minčių dėstymas kuriuo nors lietuviškos kultūros ar visuomenės klausimu.

Konkurse gali dalyvauti lietuviai, nevyresni 30 metų amžiaus. Rašiniai turi būti pasirašyti slapyvardžiu, o atskirame voke nurodyta autoriaus pavardė ir adresas bei gimimo data. Rašiniai siunčiami Jury Komisijos sekretoriui Romui Keziui, 130 Hendrix St., Brooklyn 7, N. Y., iki 1960 m. rugsėjo 15 dienos.

Nuoširdžiai dėkojame pinigine auka parėmusiems "Laiškus Lietuviams"

Po 1 dol: J. Grabauskas, A. Kuraitienė, J. Jonikas, S. Kavaliūnas, J. Dudėnas, J. E. Juknevičiai, L. Kerulis, O. Aleliūnas, J. Petrauskas, A. Karaliūnas, A. Juškus, P. Stakauskas, J. Samaitis, E. Lakaitienė, J. Guobužis, J. Valdis, J. Bielskis, E. Eidėnas, J. Dirgincius, J. Jadviršis, A. Rimkus, S. Juras, E. Vilkas, V. Z. Juška, L. Morkūnas, M. Mikutaitis, S. Charžauskas, A. Augustauskienė, P. Ličkus, R. Gustaitienė, J. Bernotas, P. Dirks (visi Chicago), A. Grigaliūnas, S. Čepas, P. Gulbinskas, P. Ledas, J. Kaknevičius, J. Jacikas, S. Dabkus, M. Bumbulienė, A. Šalkauskis, K. Rusinas (visi Toronto), V. Andrasunas, A. Litvinas, O. Navickas, G. Baltrušaitis (visi Los Angeles), O. Valienė, A. Damušis, K. Sragauskas, E. Rugienienė, J. Chicavich (visi Detroit), R. Vabolis (Quebec), K. Stundžia (St. Catherines), O. Šilėnienė (Bervyn), A. Stonys (Richmond), J. Ulpa (Dorchester), J. Petronis (Phila.), J. Kačkelis (Northampton), P. Stanelis (Worcester), T. J. Anderson (Kanada), V. Akelaitis (Cleveland), V. Mikolajūnas (Oak Lawn), O. Danisevičius (Brooklyn), E. Vaitkūnas (Kanada), dr. J. Balčiūnas (Strasburg), J. Baltrušaitienė (Hillside), M. Koskus (Montreal), R. Grubliauskas (Brockton), V. Ališauskas (Cicero), P. Totilas (Omaha), A. Ragelis (Rochester), V. Sabalis (Rochester), V. Vaitkevičius (Cicero), A. Jasčauskienė (Rockford), K. Ališauskienė (Kanada), Z. Prūsas (Ohio), M. Tarvydas (Hamilton), K. Balčiūnas (Lemont), A. Kalvaitytė (Hartford), kun. A. Goldikovskis (Cleveland), K. Daunys (Kanada), S. Vintika (Cicero), D. Remys (Cicero).

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 23345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36, ILLINOIS

